

నాటకాలు

భక్తి, జ్ఞాన, పురాణ, జానపద

రుక్మిణి కళ్యాణము

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షవృక్ష

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాచారి

గురు గౌరీమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కరీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు తిర్తింగ స్వామి

గురు లాహిరీ మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మహాయోగస్వామి

గురు విద్యాభాషానందగిరి

గురు చంద్రకేశవర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన **భారత ప్రభుత్వపు** వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) **భారత ప్రభుత్వపు** వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020050015682

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా** eBook రూపంలో **భారత ప్రభుత్వపు** సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ

రుక్మిణీ కల్యాణము.

[అఱుకముల తేలుగు నాటకము]

క ర :

విద్వాన్ దూసి రామమూర్తిశాస్త్రి

శ్రీ విజయనగర మహారాజ సాస్పతే
కళాశాలాంధ్ర వండితులు.

REVISED EDITION 1934

వి జ య న గ ర ము .

తొలి పలుకు.

విద్యద్వయ్యలారా ! ఆంధ్రభాషాభిమానులారా !

తొలుదొల్త సర్వేశ్వరకల్యాణగుణ ప్రతిపాదకంబగు నొక కృతి నొనర్చిన నస్మత్కవితాలత యుత్తరోత్తరాభివృద్ధి గాంచునను నచ్చఘనచ్చికతోడ శ్రీవిజయనగర మహారాజ సంస్కృతకళాశాల లో విద్యద్వితీయకక్ష్యయందు విద్యాభ్యాసముసేయుతటి నే నీచిన్ని నాటకమును రచించితిని. నేను గ్రామాంతరముననుండు నదనున దీని ప్రధమముద్రణము జరుగుటచేతను, నాకే సర్వస్వామ్యము నొసంగుచు నాడు మహాకావీముద్రణాయాధిపతు లుచితముగ దీని నచ్చొత్తించినకారణమునఁ దీనిని శ్రీద్వైతానకుండుటచేతను, తొలి కూర్పు దోషభూయిష్టమై నాజ్ఞానమునకునుగొంతగల్గించినది. దాని న్నాప్రతులనెల్లఁచు రద్దుపఱచి యలంతిమార్పులఁ గూర్పులఁగావించి దీనిని మరల ముద్రింపిందితిని. సుశీలురగు నాంధ్రపండితసోదగు లిందలి నెరసుల లెక్కింపక గుణములనేగైకొని నన్ను బ్రోత్సహింపఁ బ్రార్థించువాఁడను. కథాభాగము ప్రసిద్ధమగుట వేఱుగా నిందు నిరూపితముగా లేదు.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమువా రుభయభాషా భాషాప్రవీణ మధ్యమపరీక్షకు దీనిని బార్యముగానిర్ణయించి నన్నుబ్రోత్సహించి నందుల కేను వారికెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు సుజనవిధేయుఁడు,
విద్యాన్ దూసి రామమూర్తి శాస్త్రి
ఆంధ్రప్రదేశుఁడు.

శ్రీ మహారాజ సంస్కృతకళాశాల,
విజయనగరము.
జూలై 1934.

ఇందలి ప్రధాన పాత్రలు.

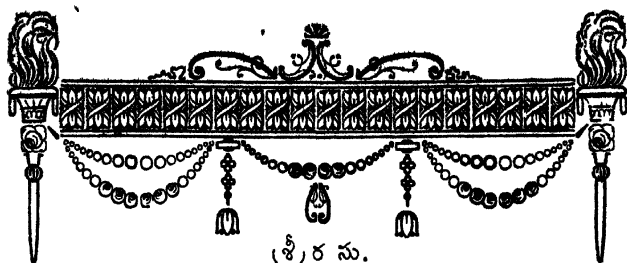
పురుషులు.

1. శ్రీకృష్ణుడు.
2. భీష్ముడు.
3. దుక్కి.
4. సుదర్శనుడు.
5. లలితుడు.
6. శిశుపాలుడు.

స్త్రీలు.

1. దుక్కిణి.
  2. సతి.
  3. కల్యాణి.
  4. అరవింద.
-

శ్రీ రస్తు.

రుక్మిణీ కల్యాణము.

ప్రథమాంకము.

నాంది.

శా. శ్రీకల్యాణకరుండు భక్తవశుఁడు • ర్వీరక్షణాసక్తుఁ డ
స్తోకప్రభవుఁ డవ్యయుండు నిగమ • స్తోమాభివేద్యుండు స
ల్లోకారాధ్యుడు దుష్టశిక్షకుఁడు ను • స్లోకుండు నౌ గుక్మిణీ
శ్రీకాంతాపతి ప్రపుత మ్మిము జయశ్రీలక్ష్మీబ్రహ్మాదించుమహా.

బాహ్యోద్యానము.

[రుక్మిణి యిరువురు చెలికత్తెలతోడ సంచరించుచుండును]

రుక్మిణి:—అరవిందా! ఆమనిసమయ మెంతమనోహరము! అందును
నీ సాయంసమయ మశ్యంత మనోజ్ఞము. ఈ లతాపాదప
ములకెల్లను వసంతశ్రీసమాగమముననేగదా యిట్టియపూర్వ
రామణీయకము సంభవించెను. ఈ ప్రభంజనున కిట్టి
యభూతపూర్వంబగు ప్రశాంతగతియు, సౌరభమును, జల్లు
దీపమును, వసంతలక్ష్మీసంగతినేగదా సమకూగినవి.

అర:—ముగ్ధా! సర్వమును సంగతిమూలముననే మనోహరమగును.
చూడుము.

శుక్లీ కల్యాణము.

సీ. సానఁదీరియు బ్రహ్మజాతి వశ్రుఁడున్
 బంగారుచెల్వినే * రంగుమీఱు
 మించురిక్కల గుమి * మించియు గగనంబు
 చంద్రసంగతిచేసె * జానుమీఱు
 నిర్మలోదకమున * నిండియుఁ గోనేరు
 జలజాశ్రయముననే * సేరు మీఱు
 బాగుమీఱియుఁ గాంతఁప్రాయంబు మైత్రినే
 భూతపూర్వముగాని * పొల్పుమీఱు

తే. గీ. దినకరుని ప్రాపుననె భువి * తెలివిమీఱు
 మెఱుఁగుచేరిమినే మొగు * లెఱుఁగుమీఱు
 తావికూర్చినె కనుమము * తభుకుమీఱు
 కాంత కాంతునిచెల్వినే * కాంతిమీఱు.

చెలీ! మఱియు నా దెసం దిలకింపుము.

తే. గీ. మలయమారుత మొలయంగఁ * గలఁగుచెంతొ
 కోరకితగాత్రలా తీవ * కోమలులును
 బల్లవశిఖామణులు బిగ్గఁ * బట్టుకతనఁ
 గలుగు నన్యోన్యశోభను * గంటివె చెలి!

తే. గీ. నిండుకొని గండు తుమ్మెదఁపిండు నిండు
 తమిని శ్రీ పుష్పసేవకుఁ * దత్తరపడఁ
 గదలుఁ గొమ్మలచేతులఁ * గడు నదల్చు
 మాధవీ మాలతులఁ గాంచుమా నధూటి.

చెలీ! సర్వ మానందజలధి నోలలాడు నిట్టిసమయమున నేతాదృశ
 మనోజ్ఞప్రకృతిదృశ్యమును గనియు నానందింపక మోము
 ముడిచికొనియుండుటకుఁ గతమేమి? సీవు కొన్నినాళ్లనుండి
 వికాస మేది యన్యార్థననూనసపు బలె ను డ నిమిత్తమేమి?
 రు:—చెలీ! ఏమి తెల్పుదు! మూఁడుగోజల క్రిందటఁ వేఁగుబోఁక
 నొక వింత కలం గాంచితిని.

అర:—ఎ మాకలలెఱంగు.

రు:—ఒంటిగ భవానీపూజకై ఫలపుష్పాదుల నిండిన వల్లెరముం
జేతఁబట్టి పోవుచుంటినట. దారిలో,

సీ. నీలమేఘముడాలు ♦ డీలునేయగఁజాలు

నెమ్మేనితఱ్ఱున ♦ నెగడువాఁడు

కొదమతుమ్మెదగమి ♦ నదలిందు కాకప

క్షుంబుల యుత్తమాంగంబువాఁడు

కొక్కాఱుమెఱుంగును ♦ నెక్కనక్కెములాడు

లలితమా కనక చేలంబువాఁడు

ఇంద్రచాపముసారు ♦ క్రిందునేయగఁజాలు

శిరసున నెమ్మిపించియమువాఁడు

తే.గీ. తగఁ ద్రిభంగిగ నిల్చి బెదవులఁ బిల్లఁ

గోవి నిడి తాలుకఱుంగంగ ♦ గోవులెల్ల

మైమఱచి నిల్వఁ బాడు చమందగతిని

గాంచి ననుజేరి యిట్లనె కరము రక్తి.

అర:—చెలీ! ఏమనెను?

(రుక్మిణి లజ్జాతిశయమును సూచించుచు)

మ. పొలతీ పూర్వభవానుబంధ మదియేమోగాని దేవేరిగా

వలచుక నిన్ననురక్తి నామది, తలంపనాదు నీచిత్త మిం

దులకై వేగుదు, రుక్మి నీయకొలుపక ♦ దుస్సాధ మేమందు విం

తుల చిత్తంబును బూరుషుండెఱిగి యుద్యోగించు టర్హంబుగా.

అన నే నధోముఖునై నిల్చియుంటినట.

అంత.

మ. అతివా! మోనము సమ్మతిం దెలిపెనంతాత్మీయవామాంకమం

దతను ప్రేమను నన్నునిల్చి కురులక ♦ హస్తంబుచే దిద్దుచా

సతమా మన్మథమెత్తి ముద్దిడి యికఁజ్ఞాగేల రమ్మంచు స
మ్మతి సంక్షేప మొసర్చి తేరున నిడఁజ్ఞాన్యండు నన్నంతలో.

అర:—ఏమయ్యెను?

రు:—తే.గీ కృష్ణ శాత్రువనేన పోరాట మమరె
నుఱుక యవ్వీరుఁ డద్దాని ఁ తఱిమి తమిని
విజయశంఖంబు పూరించి ఁ వేగ నాదు
చెంతఁ గూర్చుండి తనయిల్లుఁచేర్చె నన్ను.

కల శుభప్రదమా కాదా యని నాఁటినుండి విచారించుచున్న
దానను.

అర:—ఆ విగ్రహ మెవ్వరిదలియా ! అతను పేమప్రకారమును
భావించిగొనియా విచారించుచుంటివి.

రు:—నాకది వింతగఁ దోచుటంజేసి విచారించుదానను.

అర:—వింతయేమి? మఱుంగుపఱుఫ నెఱుంగనట్లు నటించుచున్న
దానపుగాని యది యదుసింహునిగూపుగాదా! ఇందువదనా!
డెందంబునఁ జిన్ననాఁటినుండి యా జగన్మోహనుని రూపునే
ధ్యానించుదానపుగాన భావనాబలమున సదే స్వప్నమందును
సాక్షాత్కరించెను. నీ మనోరథ మచిరకాలములో సఫల
మగు. ఊరడిలుము.

రు:—చెలీ !

మ.కలయోమాయయొపైత్యదోష మొయెఱుంగంజాలనాశ్చర్యమో
చెలియా యెన్నఁడెఱుంగనట్టి వికృతిం ఁ జెందెన్ననం బక్కటా
తెలియన్లేనదియేమొ వేదనయు నెంతే గల్గె నెగంబులక
పాలిచెన్వేడినినాఁటినుండియది సమ్మోహాస్త్రమొస్యిష్టమో.

అర:—సఖీ! ఇంతటినేర్పుగలదానవని యింతవఱ కేనెఱుంగను.
ఆజగన్మోహనాకృతి నన్ను సమ్మోహితంజేసి మన్మథునలుఁగు
లకు గుఱిసేసి సిలుగులంబెట్టుచున్నదనక యెంతనిపుణముగఁ
దెల్పితివి.

కల్యాణి:—అరవిందా! అట్లవకుము. మోహమన నీముగ్ధ
యేమెఱుంగును?

రు:—అరవిందా! నీవేమన్న నునరే! ఆగోపాలుఁడు మోహనమూర్తి
యని వినికిగాని యేనెన్నఁడుఁ జూచియుండలేదు. ఆ భగ
వానుని నచ్చికతో దైవముగ నెంచి పసితనమునుండి యారా
ధించుదాననుగాని యన్యమెఱుంగను.

అరి:—మనోదైవముగ నమ్మి యారాధించుదానననుము.

క:—చెలీ! కల శుభప్రదము. శీఘ్రము నీదైవము సాక్షాత్కరించి
నిను ధన్యం జేయఁగలఁడు.

(రుక్మిణి యొకవలను గాంచి హఠాత్తుగ నిల్చిపోవును.)

అరి:—తే.గీ. వెఱిదీరెను లోకలిఁ బుట్టచుట్టుఁ
జుట్టుమన్నటులున్నది ఁ యిట్టులేల
నిలచిపోతివి బెదరుచుఁ జెలియ! యేమి
కంటఁబడె? రమ్ము వేగ మాఁవెంట నింక.

క:—ఉపవనమిది. ఇందు నదరుబెదరులు గొన నవసరమేమి?

రు:—పరపురుషసంచారముగల యీ యుపవనమునకు ననుఁ దోడి
తేర మీకు న్యాయమా! నాన్నగారు విన్న నన్ను గోపపడ
కుందురా? చాలు. పోదము రుడు.

అరి:—పురుషు లెక్కడనే. నీకనులకంతయుఁ బురుషమయముగ నగ
వడుచున్నది గాఁబోలు. మోహవిభ్రాంతి యట్లు నినుఁ
జేయుచున్నది.

రు:—కల్యాణి! ఆవై పునకుఁ జూడుము.

తే.గీ. చెలియ! చెలికానిబుజముపైఁ జేయివైచి
నవ్వుచా మావిక్రింద నున్నాఁడెవఁడో
మాధవునిగూడి విహరించు ఁ మన్మథుండో
రాణ నరుఁగూడి తిరుగు నాఁరాయణుండో.

అర:—(అవలనుగాంచి) కలలోఁ గాంచిన నీమనోదైవమే సాక్షాత్కరించె.
దర్శనము చేసి ధన్యపుగమ్ము. ఈగొజ్జఁగులను, మల్లెలను, నాతని
నారాధింపఁ గోయుదము రమ్ము. (అని చేయివట్టి లాగును.)

క:—సఖీ! ఆతఁడే మనచెలిమనోదైవమని నీవెట్లు పోల్చితివి?

అర:—తెలివిమాలినదాసపు నీవుగాక యింకెవరు? మన చెలి తాఁ
గలలోఁగాంచినరూపమును నింతకొకక్షణమునకుఁబూర్వమే
గదా పూనగుచ్చినట్లు వర్ణించి మనకండ్లయెడఁబడి బెట్టినది.
అప్పుడే మఱచితివా?

త:—ఆతఁడెవ్వఁడు?

అర:—ఓసీ! మంటిబుట్టదానా! ఆ యాకృతి, యా కృత్యము గోపా
లునిదిగాక మఱియెవరిదగును? లోకులమాటలేని నీ చెవికిఁ
దాఁకలేదే? ఆమె మన కనుల దుమ్ముగొట్టుచు నిపుణముగ
నాతఁడెవ్వఁడో తెలియనట్లు మాటలాడెనుగాని తాఁ గలలో
గాంచినవానిని దా నెఱుంగదా? పాలుద్రాగు పసికూనయా
యేమి?

క:—యదుకులోద్ధారుఁ డిందులకు రాఁ గతమేమి?

అర:—కార్యాంతరవశమున నెటకొ యేగుచుండెనొ లేక నిరంతర
స్మరణమునకు లోఁగి భక్తరక్షకుఁడు మన చెలిని బాలింప
వచ్చెనొ నేనేమెఱుంగుదును?

రు:—వాన్న గారు విన్నఁ గోపింతురు. మీ రుండిన నుండుఁడు. నే
నిటికి సత్వరము సోవుదు. (అని వెనుకకు మఱలును)

క:—(అంత చేయిబట్టి నిలిపి) ఎట కేగెడు. పూజ్యులు నందును నీ
మనఃప్రియుండు నీవంక కాడఁబోయిన తీర్థ మెదురగునట్లు
వచ్చుచుండ నర్చింపక విడనాడిపోవులుచితమే. అతిథిసత్కార
మనంత ఫలదమని తెలియవే. (అని పూలఁగోయుచుండును)

(రుక్మిణి నిశ్చలయై నిల్చి మైమఱచి శ్రీకృష్ణాకృతింజూచుచుండును)

అర:—(ఊన్ని గుచ్చములఁ జేఁబూని రుక్మిణివెనుకపాటున నిల్చి)
ఏదో గాలిదయ్య విట నాసఖ నావేళించి కదలసీయకున్నది.
ఆర్తతా)ణవరాయణా ! రక్షింపుము. (అని నహాసముగ
నాకోళించును)

(శ్రీకృష్ణుడు సమీపించి)

కృ:—తే.గీ. ఆర్తరక్షణమన్న మాంశతి ప్రియంబు
అహితశిక్షణమన్న మాంశతి హితంబు
అతివ తెల్పవె మీ చెలియతనువీడ
తొలఁగఁజేయుదు దీనికై యలుకనేల?.

రు:—(సాధ్వస కంపము నభినయించుచు మైమఱచి చూచు
చుండును.)

క:—ఆర్తా! తామెవ్వరు? ఈ యబలోద్యానమున విహరింపఁ బని
యేమి? తమయాకృతిం బరికింప మహాత్ములవలె గన్పట్టు
చున్నవారు. మా చెలికేమియు నిందుఁ బీడ కలుగలేదు.
అబలగాన నీపొదలదూఱి నడువఁజాల కటనటనాగుచున్నది.
అందులకి నా ప్రియసఖ యరవింద హాస్యమునకై యట్లాఁగ్రో
శించినది. ఇట్లామెను వినోదపఱచుచుండుట మాకు దిన
మలవాటైయున్నది. కాన తా మీ విషయమున నొక్కిం
తయు శ్రమనందఁ బనిలేదు. చెవుల నాఁగ్రోశముసోఁకినంతనే
దయమీఱఁ దా మరయ వచ్చినందుల కే మెంతయుఁ గృత
జ్ఞలము.

(అంత శ్రీకృష్ణుని చెలికాడు లలితుడు సంభ్రమమున నేతెంచి)

లలి:—వధూటులారా! ఇతఁడు వసుదేవునినుతుఁడు వాసుదేవుఁడు.
విదర్భదేశదిదృక్షును వచ్చినాఁడు. సాయంసమయ మగుటం
జేసి చల్లగాలికై యెఱుంగక యబలోద్యానముంజేరినవాఁడు.
ఆర్తరక్షణవిరుదాంకితుండీ నా చెలికాఁడాకోళమునాకర్ణించి

యనువదలుండ మిమ్మరయ నేలేదినవాఁడు. మీరెవరు?
ఇటు మీరిటు విహరింప నిమిత్తమేమి?

అర:—(శ్రీకృష్ణాభిముఖయై దోసి లొగ్గి) ఆ ర్యా! తమ్ము
నెన్నఁడు దర్శింపలేదు. నేఁడట్టి మహాభాగ్యము
సంభవించినందుల కీ దినము నెంతయు సభినందింపవలసి
యున్నది. మేము కడు ధన్యలమైతిమి. మా యారామ
మతిపవిత్రమయ్యె. మా నెచ్చెలి నోములెల్ల ఫలించె. పరమా
పురుష! ఈ మా భర్తృదారిక కన్యగాని గడుసరిగామింజేసి
తమ్ము నేగతి నేని యారాధింపఁజాలకున్నది. మన్నించి
మదిని మఱేమియు ననుకొనకుఁడు.

లలి:—మీరెవ్వరని యడిగినదాని కుత్తరము చెప్పరేల?

అర:—ఈబాల భీష్మకభూపాల ప్రియకన్య రుక్మిణి. మే మామె
నెచ్చెలులము. ఇది మా విహారమునకే యేర్పడిన కన్యారా
మము. విశదమైనదా?

లలి:—కృష్ణా! ఇది యిందువదనల విహారదేశము. ఇందు మన
మెఱింగియు నుండరాదు. పోదము రమ్ము. వచ్చినకార్య
మైనదిగదా! (అని చేయిపట్టి లాఁగును. కృష్ణుఁడు రుక్మిణిని
సవలీనముగఁ జూచుచు ముందునకుఁజోక నిల్చును.)

అర:—మహాభాగ! మా నెచ్చెలి కుసుమాంజలి ప్రదానపూర్వక
ముగ మిము సంభావింపఁదలంచియు సిగ్గుచేఁ జేయిచాఁచలేక
సంకోచపడుచున్నది. దరిఁజేరి యంది యామెను ధన్యం
జేయుఁడు. (అని పూలఁదోసిలిని నింపి కుసుమాంజలి సనాధ
యైన రుక్మిణిని ముందునకుఁ దోయును. రుక్మిణి పోఁజాలక
యథోముఖయై నిల్చును)

శ్రీకృ:—హరిణాక్షులారా! మీ భక్తికెంతయు సంతసించితి. మీ
మన్ననలు మమ్ముంజెందె. వేఱ గౌరవింపనేల! మీనెచ్చెలి

పరమాత్ముని యనుగ్రహమునకుఁ ద్వరలోఁ బాత్రముగాఁ
గలడు. ఆమెను శ్రమ పెట్టకుండు. (అని పోవ నుద్యుక్తుఁడగును.)

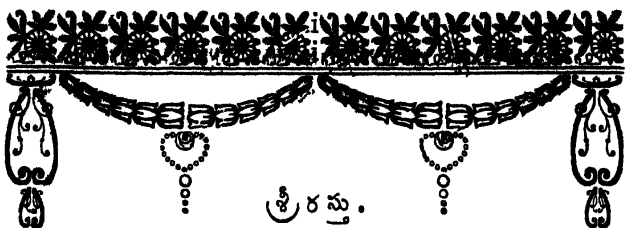
అర:—ఈ మా ప్రియసఖి! బాలప్రాయమునుండి యా జగత్పతి
యారాధనమనిన సత్యంతప్రియము. అనుదిన మా జగన్నోహను
సర్పింపక యాహారముం గొనదు. ఆ మోహనమూర్తి
యనుగ్రహమెట్లున్నదో యెఱుంగక పరితపించును. వాను
దేవుఁడు పరమపూరుషుండని భక్తి నుతించు. పరోక్షమున
నట్లచ్చపుబత్తి మెయి పూజించునీమె ప్రత్యక్షముగ నా పర
మాత్మ గోచరించినపు డారాధింపక విడుచునా! లజ్జాభరము
కల్పి జంకుగొనియున్నదిగాని యెందుగాదు.

కృ:— సర్వేశు నారాధించువారి కోర్కెలు కొనసాగకుండుటకు
నుండునా? అబలా! నీపలుకులు మా వీనుల కమృతపుసోన
లై నవి. భక్తుల సత్సంకల్పమును సర్వేశుఁడు సఫలముచేయక
మానఁడు. మీరింకఁ జీకటియగుచున్నది గాన నింటి కరు
గుండు. మేము నీ యబలోద్యానమును వీడి యీచెంతనున్న
యరదము నధిష్ఠించి పట్టణమునకుఁ బోదుము. (అని పోఁ
బోవును. (అంత సత్వరముగఁ గల్యాణి వచ్చి రుక్మి
యా యుపవనప్రాంతమున కేతెంచుచున్నవాడని తెల్పును.
(రుక్మిణి భయము నభినయించును.)

అర:—ఆర్యా! అన్న గారిరాక కెంతయు మానెచ్చెలి భయమందెడి.
మీరిమ్మార్గమునదయచేసిన నేరికంటనుబడరు. మేమునునెచ్చె
లిం దోడ్కొని యరుగుదుము. సెలవిండు. పోయివత్తుము.
దయయుంచుండు. దైవము పునర్దర్శనశుభముం బ్రసాదించి
మము ధన్యలం జేయుఁగాక.

(రుక్మిణి భయాధీనమాననయై పరుగిడి పొదరింటఁ దూఱును.
శ్రీకృష్ణుడును జెలికానితో మార్గాంతరమున నుపవనమువీడి చనును.
పిదప సరవిందాకల్యాణులు మార్గాంతరమున రుక్మిణిని దోడ్కొని
యింటి కరుగుదురు.)

శ్రీరస్తు.

రుక్మిణీ కల్యాణము.

ద్వితీయాంకము.

[భీష్మక భూపాలుడు, ఆతని భార్య సతి.]

భీష్మ:—దేవి! దేవర్షి పితృణములుదీరినవి. ఇంక మనజన్మమునకొక్కటి మాత్రమే కొఱంతయున్నది. మనముద్దుపట్టికను రూపవరుని సంఘటించిన నాకొఱంతయుఁ దీరును.

సతి:—నాధా! ప్రియమువచ్చినపడంతి ననురూపవరునితో సమ కూర్పకుండుట సమయవిరుద్ధమని యార్జులండు. మఱియుఁ గన్యనీవనికైన నెప్పుడైన నీయకతప్పదుగదా! కాన నుచిత వరు నాలోచించి యుద్వాహ మొనర్పఁడు.

భీష్మ:—సతీ! రూప గుణ బల శౌర్యసంపన్నుని నభిజాతు నొక రాకొనురు నాలోచించి చెప్పము. వాని కిచ్చి కల్యాణము చేయుదమ్ము.

సతి:—మహాప్రభూ! నేనంతగాఁ దెలిసినదానఁగాను. కాని మనలో మనమూలోచించి మనకు నచ్చిన వరున కిచ్చుటకంటె గన్యా శయము ననుసరించి కార్యక్రమ మూలోచించుట యుచిత మని తోచెడిని.

భీష్మ:—ఏమట్లంటివి.

సతి:—నాథా! బాలప్రాప్తమున భవదంతికమున శ్రీకృష్ణ
భగవానుని సుగుణములు మహానుభులుకీర్తింపఁ జెపులవండు
పుగ విన్నదిమొదలు రుక్మిణి యాతనినే పరింపఁగోరుచున్న
దని తెలియవచ్చుచున్నది. మఱియుఁ గొలఁదిఁజూలకీర్తిం
దను దేశముం గాంచవచ్చి మనయింట నతిథియైయున్న యా
తనిఁ గన్నులారఁ గాంచినదిమొద లాతనినే భర్తగాఁబొందఁ
గోరుచున్నదని వింటిని.

భీష్మ:—దేవి! కృష్ణున కిచ్చుటకు రుక్మి యంగీకరించువా! ఈ విష
యమున వానియభిప్రాయమునుగూడ దెలిసికొనవలసియుం
డును గాన వాని నాహ్వానింతును.

సతి:—చిత్తము.

భీష్మ:—దావారికా!

దా:—(వచ్చి) చిత్తము మహాప్రభూ!

భీష్మ:—యువరాజుం దోడ్కొని రమ్ము.

దా:—(చిత్తమని నిష్క్రమించును.)

భీష్మ:—సతీ! రుక్మి కృష్ణునిమాటయనిన నలుగును. అట్టివాడిక్కా
ర్యమున మనతో నేకీభవింపఁడు. నిజము.

సతి:—తలిదండ్రుల కన్నదమ్ములకు నచ్చినవరునకా! కన్యనిచ్చుట?
క్షత్రియులలో నిట్టియాచారముగలదా! ఈడువచ్చినవఱ
కేల వివాహ మాచరింపకుంటిరి. అష్టవర్షప్రాయకే వివాహ
మాచరించిన మనయుద్దేశము సఫలమగుటయేగాక యింత
సందేహము లేకసోవునే!

భీష్మ:—అదిగో యువరాజు వచ్చుచున్నవాడు.

రుక్మి:—(ఏతెంచి జననీజనకులకు నమస్కారమొనర్చి) తండ్రీ! మీ ముడు
తలు వడిన ఫలముంజూడ దీర్ఘాలోచనచేయుచున్నట్లున్నది.

అంత విచారింపఁదగిన, యసాధ్యకార్య మెద్దియైయుండునో నా కానతిచ్చిన నొక నిముసములో నద్దానిని నెఱవేర్చి మీ యమోఘాశీర్వచనముల నందుట కిదె సంసిద్ధుఁడనై యున్న వాఁడను.

భీ:—బలశౌర్యసంపన్నులగు నేవురు పుత్రులకుఁ దండ్రినగు నాకు విచారమనేమి? కల్యాణిరుక్మిణి యుద్వాహయోగ్యవయస్కు యగుట ననురూప వరాలోచనావశ్యమున నిట్లున్న వాఁడను. ఈవిషయమున నీయాశయము నెఱుంగఁదలంచి నేను నిన్ను రావించితిని.

రుక్మి:—జనకా ! ఈ యలంఠియంశమున కింత చింతింపఁ బనిలేదు. అతులబాహుబల సంపన్నుండును వైరివారణకేసరియు సరి రాజజేగీయమౌన యశుండును చేదిరాజ్యలక్ష్మీసమాలింగి తుండును సుత్తమ క్షత్రియవంశజుండును నుండరుండును నగు శిశుపాలుండుండ నితరవరు నాలోచింపనేల!

భీ:—దేవి! నీ యభిప్రాయమేమి!

సతి:—కన్యాశయము ననుసరింపక యుద్వాహకార్యక్రమ మాలో చింపరాదని మున్నే మనవిచేసితిని.

భీ:—వృద్ధదావారికా !

దా:—చిత్తము.

భీ:—కన్యాంతఃపురముననున్న రుక్మిణికి వార్తనంపుము.

దా:—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించును.)

రు:—(లజ్జావనతముఖయై యే తెంచి తలదండు)లకు నన్నకు నభి వాదనమొనర్చి తదనుమతిని దల్లించెంతఁ గూర్చుండును.)

భీ:—తల్లీ! ప్రతిదినమునఁ బ్రాతఃకాలముననె కనులపండువు నేయు నీ వీదినమున నింతతడవు మనలుటకుఁ గారణమేమి?

రు:—జనకా ! మానశివరాత్రి యగుటచే నుమా మహేశుల దర్శింపఁ జోయితిని.

భీ:—ఉపవాసాదివిధుల సుమామహేశుల సేవతిభక్తి నర్పించుచుంటి
వని వినుచున్నాను. బాల్యమున నీవిట్టి దుస్సహవ్రతములఁ
జేయుచు నీ కోమలతనువల్లఁ గృశింపఁజేయఁ బనియేమి ?
రాజపుత్రివగు నీకు అభింపరాని యర్థమెది?

రు:—తండ్రీ! ఎంతవారికైనను భగవదనుగ్రహము వాంఛింపఁదగి
నదే. అయ్యదిలేకున్న సర్వమును విఫలము. సర్వమును
శూన్యము. మఱియు సుమాంగల్యమును సంపాదించ
సర్వమంగళానుగ్రహ మావశ్యకమని యార్యులన విందు.

సీ. చింతిత కల్యాణః సిద్ధి సాధం బెక్క

సార సోపానాళి ః శౌరీపూజ

వాఁఛిత సన్యాళి ః వర్ధిలగాఁజేయ

వార్షికాంబుదము భ ః వానిపూజ

వర సుమాంగల్యామృత రసంబు ద్రావింప

మోహిని గిరిరాజఃపుత్రిపూజ

పరమాయురారోగ్యః పరఫలంబులుగూర్పఁ

బారిజాతము శివఃపత్నిపూజ

తే. గీ. ఇది యది యనంగనేల యఃపీన భక్తి

సర్వమంగళ నర్పించు ః సజ్జనులకు

సర్వము సుసాధమే గాన ః జనక! నియతిః

బూజనేయుదు శౌరిః ద్రిఃభవనమాత.

భీ:—తల్లీ! సకలసామంతరాజ సమభ్యర్చిత పాదపద్మనకు బలశౌర్య
నిర్జిత రాజలోకునకు జేదిరాజ్యభర్తకు నిన్నిచ్చుటకాలోచిం
చియు నీయాశయమునెఱుంగక నిశ్చయింపరాదని మీయమ్మ
యనుటచే నిన్ను రావించితిని.

రు:—(మొగము చిట్లించికొనుచు వంచికొని మాట పలుకక తల్లి
వైపుఁ జూచును.)

సతి:—నాథా! కుమారా ! క్షత్రియకన్యలు స్వయంవరలబ్ధవరునిఁ గాని స్వయముగాఁ దాము ప్రేమించినవానిఁగాని వరించుట యాచారమైయున్నది. కాని జననీజనకులకు నన్నదమ్ములకు నచ్చినవరుని వరించునాచారములేదు. కాన క్షత్రియాచారము ననుసరించుట లెస్స.

కుక్కి:—కన్య వరింపరానివరుని వరించినను నామెను వాని కిచ్చి యుద్వాహము చేయవలసినదేనా?

సతి:—వుత్తా! ఉత్తమక్షత్రికులజాత యెన్నఁడైనవరింపరానివాని వరుని గాఁ గోరునే?

కుక్కి:—జననీ! మీ యూహలు వేఱుగానున్నట్లు నేను గర్ణాకర్ణి కగా వినియున్నాను.

సతి:—వుత్తా!

ఉ. రాజకుమారి కామణులు ♦ రాగమునం దమయంతఁ దాము రా
రాజులయందు నిష్టుని ధ ♦ రన్వరియింపఁగలేదె స్వేచ్ఛగా
రాజకులప్రసూతయగు ♦ రామకు నవిధిధి ధర్మమేగదా!
రాజకుమార! కావున ధ♦రాపతి వుత్త్రులఁ బిల్వఁ బంపుమా.

కుక్కి:—స్వయంవరముననైన నింతకంటె నధికుఁడగు రాకొమాగుఁ డెవ్వఁడు లభించును.

సతి:—యదుసింహుఁడు లేడే?

కుక్కి:—ఆతనికిచ్చుటెన్నఁడు బాసఁగదు.

చ. అనిశము నాలమందలనఁహయనితోలుచు దొంగయైనదా
కనికరమైనలేక దధిఁఖండములం దిని పాలద్రావి వే
వనితలఁగూడి జారుడయి ♦ వర్తిలు గొల్లలయిండ్ల నాతఁడా
వనితకు యోగ్యభర్త? సరిఁవారలు నవ్వరె చాలు నింతకుఁ.

(చెల్లెలి నుద్దేశించి)

చ. కులమునఁ బెద్దయంచు మదిఁ ♦ గోరితివో వటుబాహువిక్రమా
దుల శిశుపాలుతోడఁ దులఁ♦దూఁగెడు మేటియటంచునెంచితో
తలఁదితివో మహీభరముఁ ♦ చాల్చిన రాజవతంసుడంచునో
చెలియల! ఓత్తబంధవును ♦ జేకొన నీమనసెట్లు నచ్చెనో?

(తండ్రితో)

తే. గీ. మహితరాజ్యలక్ష్మీసేవ్యమానుడైన
యఖిలసామంతరాజ సహాయుడైన
యట్టి శిశుపాలునకు మాని ♦ పట్టినకట
కృపణ పశుపాలునకుఁగట్ట ♦ తృప్తయలేదె.

ఉ. ప్రియము బాహువిక్రమము ♦ బాంధవమైత్రీయుఁ గల్గి రాజ్యల
క్ష్మీయుతుడై యరాతికుల ♦ సేవితపాదసరోజుడైన యా
యాయతక్కిరి జైద్యుని మహామహు వీడి కుమారికామణి
న్ద్యాయలవానికిచ్చుటిది ♦ న్యాయ్యమె రాజులునవ్వరే మిముక.

(అని దిగ్గున లేచిపోనుండ)

భీ:—(వానినాపి)కుమారా! ఓత్త్రవరచిహ్నుములు శిశుపాలునియం
దున్నమాట నిజమే. కాని యాతని జన్మవృత్తాంతమునుబట్టి
యాలోచింపఁ గృష్ణునివలన నాతనికి నాశముగలుగని నిశ్చ
యింపకతీరదు. కన్నులారఁ గాంచుచు నట్టివానికెట్లు కన్య
నిచ్చుట కంగీకరింతు. కాన మీయమ్మ చెప్పినదాని
కంగీకరింపుము.

రుక్మి:—జనకా ! గోవులఁ గాచువాఁ డాతని కేమిచేయఁ గలఁడు.
అయ్యది శ్రీకృష్ణుని మాయగాని యాకాశవాణివాక్యము
గాదు.

సతి:—కుమారా! అట్లనకుము. తలంచినఁ ద్రిభువనమాలనైన నొక్క
పెట్టిన శ్రీకృష్ణుడు జయింపఁగలఁడు. అతనిలీల నెఱుంగ
నేరికీ దరముగాదు.

నీ. యాదవత్వమున సింహాసనస్థుఁడుగాఁడు

గాని భూజాని రక్షకుఁ డతఁడె

కాఁడు క్షత్రియుఁడందుకొని క్షతత్రాణ

మొనరించుటకొ క్షత్రియుం డతఁడె

రాజగాఁడనుట యీరసముననేగాని

ప్రకృతిరంజనమున రాజతఁడె

గొల్లవాఁడని యీర్ష్యగోని యనుటేగాని

సద్భావమున నభిజాతుఁ డతఁడె

తే. గీ. తవిలిపేదంబెగాని శ్రీధరుఁ డతఁడె

చోరుఁడనుటయెగాని సచ్చూరుఁడతఁడె

జారుఁడనుటయెగాని సచ్చరితుఁ డతఁడె

శుంఠయనుటయెగాని విజ్ఞుం డతఁడె.

రుక్మి:—వెట్టి జనులాతని భగవంతుండని పొగడినమాటలనుబట్టి మీరును నట్లాడుచున్నారు. శిశుపాలు నాతఁడేమియుఁ జేయజాలఁడు. నక్కయెక్కడ? దేవలోకమున కెగురు పెక్కడ? నామాటనునమ్మి శిశుపాలున కిచ్చి యుద్వాహ మొనర్పఁడు. దీన మన కుత్తరోత్తరాభివృద్ధి కలుగునని ముమ్మాటికి నమ్మఁడు.

భీ:—కృష్ణుండుమాత్రము మనుష్య మాత్ముండని తలంపకుము. తలంచినదిభవనములనొక్కనిముషమున జయింపఁగలఁడు. పురహరుఁడును నాతనిఁబోర గెల్వఁజాలఁడునుమా!

రుక్మి:—నాన్న గారూ! అతనినట్లు పొగడకుండు. అతడేయంతటి పరా క్రమవంతుఁడైనచో లోకముననట్టి నానుడియాతనికిరానేల?

భీ:—సతీ! పుత్రి! భగవంతుండగు శ్రీకృష్ణునకుఁ గన్యనిచ్చి తరించు నదృష్టము మనకులేదు. భావిరాజైన రుక్మిమాటయంగీకరింపకుండుట యనుచితము. శిశుపాలునియందు క్షత్రవర చిహ్నములు సమగ్రముగానున్నవి. మఱియు నింతకు

మున్ను కన్యఁ దన కీయవలసినదని మంత్రుల మూలమున నాతఁడు దనయాశయమును దెలియఁజేసియున్నాఁడు. అతని కోర్కె కంతరాయము సంభవించిన నాతఁ డేదుర్వ్యవసాయ మునకు దిగునో! భవాన్యనుగ్రహమువలన రుక్మిణి కెట్టి యహంగళమును సంపాదించెను. ఈయంశముల నాలో చింపఁ గలహింపక శిశుపాలునకిచ్చుట కంగీకరించుట మంచి దని తోచెడిని. కావునఁ బురోహితు నడిగి యీ వైశాఖ మున వివాహ మాచరింతము.

(ఏమనుటకు నోరాడక తల్లియు రుక్మిణియు సెలవుగైకొనిసోపుదురు.
కుమారునితోడ భీష్మకుండును బోవును.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

శ్రీరస్తు.

రుక్మిణీ కల్యాణము.

తృతీయాంకము.

కన్యాశుల్కపుర బహిరారామము.

[1. అరవింద, 2. కళ్యాణి.]

అ:—సఖీ! మన చెలిజాడ చూడ నొకతీరుగానున్నది సుమా!

క:—నాకేతీరును దెలియదు సుమా!

అ:—నీవు మృత్పిండబుద్ధివి.

క:—నిజమే! నాకు జాడలుకట్టుట తెలియదు.

అ:—అలనాడుద్యానవనవిహార సందర్భమునందలి మనచెలి నడవడిని జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొమ్ము.

క:—ఏమో! నాకేమియుఁ దెలియదు.

అ:—కోకిలకూజితముల కదరిపడుట యభుల ఝంకారముల కులికి పడుట శీతల సుగంధవాయుస్పర్శమున కుస్సురనుచుఁ గృష్ణ కృష్ణాయని నొక్కొకచో నొరగుట మున్నగు సందర్భముల వలన నేమి తెలియుచున్నది?

క:—ప్రాయమువచ్చినదికదా! ఇందు వింతయేమున్నది.

అ:—సఖీ! కృష్ణునిపై నామెమనము లగ్నమైనదని నీకాసందర్భము వలన నెవగతము గాలెదా?

క:—సదృశవరుని సమకూర్చ సర్వేశుఁడు సంకల్పించుఁగాక. బాల ప్రియమునుండియు నామె యదుపుంగవునే జీవితేశుఁగా నమ్మియున్నదని యాబాలగోపాల మెఱుంగు! ఇందు వింత యేమున్నది. మఱియు నుపవనమునఁగాక జనకునింటఁగూడ గృష్ణసందర్శన మామెకు లభించినది.

అ:—సఖి! వింటివా మఱియొక వింత.

క:—అంత వినఁదగిన వింతయేమి?

అ:—మనసఖిమనోరథము వ్యర్థమయ్యెనట.

క:—అమెకోర్కె యెల్ల వితథమగును.

అ:—రుక్మి కృష్ణునకిచ్చుట కెంతమాత్రము సమ్మతంపలేదట.

క:—అయ్యో! రుక్మి కేమట్టి దుర్బుద్ధిపుట్టినది. జననీ జనకు లూర కుండిరే!

అ:—ఊరకొన కేమిచేయఁగలరు? ప్రధానపుఁబట్టియెనట్టి పెద్దకొడుకు మాట వినకుండుటెట్లు?

క:—అయిన రుక్మిణి నెవనికిచ్చుట కాతఁ డంగీకరించును.

అ:—మఱి యెవనికి! శిశుపాలునకు.

క:—అ యుక్తాయుక్త వివేకశూన్యునకా?

అ:—ఏమట్లంటివి. ఐశ్వర్యముననేమి వయసుననేమి శిశుపాలుఁడు రుక్మిణికిఁ దగినవరుఁడు కాఁజాలఁడే.

క:—దుష్టులతో సహవాసము, దురాలోచన, భగవద్వేషము, నిర్దయ, మున్నగు దుర్గుణములకాటపట్టనిశిశుపాలు నార్యులు నిందించుచుండ విందు. కాన నాతఁడీమెకెన్నఁడును భర్త గాఁ జాలఁడు. కావుననే రుక్మిణి యాతడనిన నులికిపడును.

అ:—రుక్మిణి యిపుడేమిచేయును? ఇంక శిశుపాలునిఁ బరిగ్రహించునా?

క:—సఖీ! నిజమేకాని నఖురాలిశోక యిక్కట్టు వచ్చినపు డద్దానిం దీర్ప మనము యత్నించుట ధర్మముగాని యూరకుండుట న్యాయము సుమా!

అ:—మనమేమి జేయఁగలము?

క:—ఉషాసఖ చిత్రలేఖ యేమిచేసినది? చెలియన నామెయే!

అ:—కడకేమైనదో యాలోచింపుము.

క:—ఏమైనది. ఉషావిరుద్ధులు జంపతులై రాలేదా?

అ:—మనకట్టి మంత్రశక్తిని జేవుఁడు ప్రసాదించియుండలేదే?

క:—మంత్రశక్తిని బ్రసాదించకున్నను బుద్ధిబలమును బ్రసాదించి యున్నాఁడు. బుద్ధిబలముచే సాధింపరానికార్యములేదు. కాన మనబుద్ధిబలముచే నామెనీయాపదనుండి తొలఁగింతము.

అ:—అయిన నీవే యుపాయ మాలోచింపుము. మనపై నేమియూ రాకుండ నుండవలెనుజుమా!

క:—అలోచించియేయుంటిని. మనసఖగురుఁడు మదర్శనుఁడే యిక్ష్కార్యమును సాధింప నమర్థుఁడు. అతనిం బ్రార్థింతము.

అ:—అతఁ డేమిచేయఁగలఁడు?

క:—కృష్ణునితో నీయంశమును విన్నవించి యాతనిందోడితెచ్చును.

అ:—పోనిమ్ము. మనకెందులకా చిక్కులలోఁబడుట. శ్రీకృష్ణుం డింతమాత్రమున వచ్చునో రాఁడో? మీఁ డేమగునో!

క:—అర్తరక్షణ విరుదాంకితుండు శ్రీకృష్ణుం డొక యబల సనాధను శరణుచొచ్చినదానిని సంరక్షింపకూరకొనఁడని ముమ్మాటికి నమ్ముము.

అ:—శ్రీకృష్ణుఁడుమాత్రము శిశుసాలాదుల భీమబలుల జయించి చుక్కెరని బరిగ్రహింపఁగలఁడే?

క:—ఏమీవెట్టి! అతని కియ్యది యొక యసాధ్యకార్యమా?

అ:— సరే (దృష్టిని బ్రసరింపజేసి) ఆడబోయినతీర్థ మెదురగునట్లదిగో నుదర్శనంఁడె యిటకే తెంచుచున్నవాఁడు. విన్నవింపవలసిన యంశముల విన్నవింపుము.

క:—సీవు తటస్థవై యుండెదవా?

అ:—లేదు. నేనును సాయము వట్టెదను.

[సుదర్శన పరివేశము.]

క:—అ:—ఆర్యా! వందనము.

ను:—‘చింతిత కల్యాణ సమ్మద్ధిరస్తు’ (అనిదీవించి) మీరిచట నేమి యాలోచించుచున్నవారు?

క:—మహీసురవరా! మాకు నీవలనఁ గాఁదగిన యొకకార్యముండుటంజేసి మీరాక కెదురుచూచుచున్నవారము.

ను:—మీకార్యములఁ జక్కపెట్టుటకుఁ గాని మీమాటలు వినుటకుఁ గాని నాకవకాశములేదు.

అ:—అయ్యా! ఆత్మార్థముగాదు. పరోపకారార్థమే మిము వేఁడుకొనుచున్నవారము.

ను:—పరోపకారమైనఁ దప్పక చేసెదను.

క:—ఆర్యా! మహారాజదారిక నేడస్వస్థయైయున్నది. తా మటకుఁ బో నవసరములేదు. కాన మా విన్నవించువిన్నపము సావధానబుద్ధితో నాలింపుఁడు.

ను:—మహారాజదారికకుఁ గలిగిన యస్వాస్థ్యమేమి?

క:—అయ్యా! తాము పుత్రికాభావనం జేమించు రుక్మిణి కొక యాపద రానున్నది. దాన నామె యస్వస్థయయ్యెను.

ను:—(సంభ్రమముతో) రాజపుత్రికకా! ఆపదా! రానున్నదా!

క:—ఆజన్మాంత మనుభవింపవలసిన యాపదయే రానున్నది.

ను:—రాజపుత్రియగు రుక్మిణి, ఆపద యేడ?

క:—గురులతోఁ బరిహాస మాడుదుమే?

ను:—ఎట్టియాపదయో విశదముగా నుడువకున్న నమ్మజాలను.

క:—అసత్యముగాదు. సావధానచిత్తులరై యాకర్ణింపుడు. రుక్మిణి రుక్మిణిని శిశుపాలున కీయ నిశ్చయించినవాడు. రుక్మిణి బాల్యమునుండియు గోపాలకృష్ణునే వరింపఁదలంచియున్నది. ఆశ్రీకృష్ణుడు భర్తగా లభింపకున్న నూతనో గోతనో పడి ప్రాణములవిడువ నూహించుచున్నదని తెలియవచ్చుచున్నది. సిగ్గుచే మీవంటివారలతో మనవిచేయఁజాలక లోలోపలఁ గుండుచున్నది. కావున నార్తత్రాణపరాయణుండగు చక్రి కీచరిత్రమును సాకల్యముగా నెఱింగించి యాతనిం దోడి తేవలసియున్నది. ఆర్యా! ఈకార్యభరము మీపై మోపితిమి? శ్రమయని తలంపక కార్యమును నెఱవేర్చి పుణ్యమును గట్టుకొండు.

ను:—విదర్భయెక్కడ? ద్వారకయెక్కడ? వృద్ధబ్రాహ్మణుడ నే నెక్కడ? పోవుటెక్కడ?

అ:—ఎట్లో యోషికపడకతీరదు. కృష్ణుడు సంతసించి మిమ్ముఁ గుచేలునివలె శ్రీమంతునిజేయును. రాజపుత్రి మీ కగ్రహారముల నిచ్చును. పొండు.

ను:—సరే! దానికేమి. ఈమూలమున శ్రీకృష్ణుని దర్శనముచేసి ధూతాఘ్రుడనయ్యెదను. మఱియు నమోఘరాజదారికాను గ్రహమునకుఁగూడఁ బాత్రమనయ్యెదను.

క:—ఎట్లాతనిచిత్తము మెత్తనగు నెట్లాతఁడామెనుభార్యగాఁ బరిగ్రహించునట్లు నటించి శీఘ్రము శ్రీకృష్ణసహితులరై రండు. మార్గమున మీకు శుభమగుఁగాక!

ను:—ఇపుడేపోయి మహిషాలు నొకవారము సెలవడిగెదను.

క:—ఆభూకాంతునితో నీయేకాంతమును జెప్పకుఁడి!

ను:—శుభమస్తు. (అనిపోవుట కుద్యుక్తుండగును.)

క:—నరే! ఆర్యా! మానభి యేమైన మీతో విన్నవించుకొను నేమో? కావున మేమామకడకేగి మీకు వార్తనంపుకొని యెదము. అంతవఱకు మీరు కన్యాంతఃపురమున కభిముఖముగానున్న చంద్రకాంతవేదికపైని విశ్రమింపుడు.

సు:—ముసలివాడను. లగ్నదిన మానన్నమైయున్నది. కార్యము సఫలముకాకున్న మీరును నామెయును నన్ను నిందింతురు. రాజగృహమునకేగి మహిషాలు సెలవంది యొక గడియకుఁ గన్యాంతఃపుర ద్వారవేదిం జేరువాడ. వేగమె వార్తనంపుడు.

(అని సుదర్శనుడు నిష్క్రమించును.

అరవిందా కల్యాణులును బోవుదురు.)

కన్యాంతఃపురము.

[శ్రీకృష్ణవటము చేఁబూని శయ్యపై రుక్మిణి విచారించుచుండును. మాటుననుండి యరవిందా కల్యాణులు వినుచుందురు.]

రు:- సీ. పురుషపుంగవ భవఃత్పూతకథానుధా

విభవామరంబు నాః వీనుదోయి

భువనమోహన భవఃస్మృఖసుధాకరచంది

కా చకోరంబు నాః కన్నుదోయి

కాంతాభవత్కమ్రోగాత్రీఘనాఘనా

శ్రీత బలాకంబు నాః చేయిదోయి

దర్శనీయాభవఃద్వాసగమ్యాప్తి జం

ఘాలదూతంబు నాః కాలుదోయి

తే. గీ. నామనోరథముం చెల్పు * నా మనోర
థమ్మునిందియములను రథధ్యములఁగూర్చి
నూతునిగ గాత్రముండేసి * శుభచరిత్ర!
యనువుదానను బాలింప * నరుగుడేవె.

సీ. కాంతామనోభవా! * కడలినేలయు నిలు
మదగిక్త హృస్మణి * మందిరమున
వనజాక్ష! పానీటి * యునికేల నిలుమయా
యమలమన్నానసకమలము దరి
ననమాలి! వనమున * మనికేల నిలుము మ
ద్భావశాఖస్కంధతలమునందు
అంబుదవర్ణ! తిక్తాంబుధినేల ని
ల్వమృతాబ్ధియా మదియాననమున

తే. గీ. మదనజనకుండ! యరయవే * మానవతిని
దీనపరిపాల! చూడవే * దీనురాల
కృష్ణ! చేఱొనవే వేగఁ * గీరవాణి
భక్తరక్షక! కావవే * భక్తురాల.

(అరవిందా కల్యాణులు సమీపించి)

అర:—సఖ! వెఱ్ఱిదానివలె నీలోసీవె మాటలాడుకొనుచున్నా వేమి?
వాడియున్నా వేమి?

రు:—(పటమును చాచి) మీకు వాడియున్నట్లగవడుచున్నానుగాని
నాకెట్టిచీకాకును సంభవింపలేదు.

అ:—పూఁదోట కేగిననాటనుండియు బాతి గాను మహేశ్వరార్చ
నకుఁ బోయిననాటనుండియు మాతో మాటలాడుట మాని
లిని, ఇట్టి సమయమందైన మముఁ బిల్వబంపి మాతో
సంభవించరాదే!

రు:—మిముఁ బిల్వఁ బంపుద మనుకొనుచుండ మీరే వచ్చినారు.

అ:—సఖీ! ఆ పద్యము నింకొకసారి పఠింపుము.

రు:—ఏ పద్యము?

అ:—భగవన్నామాంకితమగు నా పద్యము.

క:—సోనిమ్మా చిత్రపటముదేవి కలదో చూపెదవా?

రు:—మీకుఁబ్రసక్తిలేని యంశముల మీ రడుగరాదు.

అ:—పోనిమ్ము! వ్రసఁకొనినపుడే మే మడిగెదము. నీవును జెప్పవచ్చును!

క:—సఖీ! నీకంతకోపము వచ్చునని నాకుఁ దెలియదు. అట్లయిన నే నడుగకుండును.

అ:—కల్యాణీ! ఆమెచెప్పదు. నేఁజెప్పెదను రమ్ము. అందు రామా మనోహరుని మనోహరవిగ్రహము కలదు.

క:—(ఆశ్చర్యముతో) ఆ! రామామనోహరుని మనోహర విగ్రహమా!

అ:—ఆ! అట్లే, రుక్మిణీమనోహరుని మనోహర విగ్రహము.

రు:—పరిహాసము లాడవచ్చిరే!

అ:—చెలీ! పరిహాసమెన్నఁజైన నిను మేమాడితిమే? ప్రథమమున నీవు పఠించినపద్యమునుబట్టి మే మట్లాహించితిమి.

రు:—నిజము ! ఇందు శ్రీకృష్ణభగవానుని సుందరవిగ్రహము చిత్రింపఁబడియున్నది. కోర్కి కలదేని చూడుడు. (అని పట మరవింద కిచ్చును.)

అ:—ఈ జగన్మోహనరూపునకు మన రుక్మిణి జాయయైన మనలఁ గనులఁ జూచునే!

క:—సౌందర్యరాశియగు నిమ్మహాత్ముని భర్తగాఁబొందిన నెవతె గర్వింపకుండును.

అ:—సఖీ! చూచితె! అతిలోకమణియ మీశ్రీకృష్ణుని చక్కఁ దనము.

క:—కృష్ణునకీవార్త వినుపింపం జతురమతియగు నొకనిఁబంపిన నార్త
త్రాణపరాయణుండగు నాతఁడు తప్పకవిచ్చేసి నిను సం
రక్షింపఁగలఁడు. మఱియు నుపవనమున నీ మోహనరూప
ముం జూచెను గాన నాతండును నిన్నే యనుకరించుచుండక
మానఁడు.

రు:—వార్తాపారునకు వాసుదేవదర్శన మెట్లులభించును?

క:—భూసురుండుగాని యిక్కార్యమును సాధింపఁజాలఁడు.

రు:—నిజము. మహీసురులు మహీపతుల యంతఃపురమునకై నఁ
బోఁగలరు. వారల కడ్డంకి చెప్పువారులేరు. వారు సర్వతో
గాములు. విద్యాధికులగుటచే యిక్కార్య మెఱైఱుంగున సఫల
మగునట్లు నేర్పుమెయి నర్పింతురు. కాన నట్టి భూలేఖుని
మీరే యాలోచింపుఁడు.

క:—నుదర్శనఁజే యిక్కార్యమును సాధింప సమర్థుండని తోఁచెడిని.

రు:—ఆతఁ డేమనునో? ఆతనితో నీకోర్కె యెట్లువినిపింతును? చెలి!

ఉ. ఏమని విన్నవింతు హరిఃకిమ్మని కాన్కగ నేమియిత్తు నే
రామలు నిట్లుచేసిరె ధర్మరాథలి లజ్జనువీడి శీలము
ద్దామ యశశుఁ గోలువడి ధారుణకృత్యము నెట్లు చేయుదున్
భామల హాసగర్భమగు ధర్మల కే నయొ లక్ష్యమెఱిఁగా.

క:—ఆతఁడు కోపించిన నాతని యడుగులఁబడి యనుమతింపఁజేయఁ
గలము.

రు:—శ్రీకృష్ణుం డేమనునో? సఖి!

నీ. బంధకీ ధార్వ్యంబు ధర్మల పూనె నటంచు
దామోదరుఁడు నన్నుఁ ధర్మలపకున్నె
లలన నిరిజయై ధర్మలపహాశీలంబు
విడిచెనటంచు భావించకున్నె

కాముకిగా నన్నుఁ ♦ గమలాయతాక్షుండు

స్థిరబుద్ధిఁ దాను జింతింపకున్నె

పాళిమాలినదాటఁ ♦ బాలనజేయ న

స్థలన వేడెనటంచుఁ ♦ దలఁపకున్నె

తే. గీ. “ఉత్తమక్షత్రికులజాత ♦ యువతి మదిని

సదృశవరు నెన్నుకొనుట దోషంబుగాదు”

అని మనంబున మాధవుం ♦ డనుమతింప

కున్నె నను వేగఁబోవరాఁకున్నె శౌరి.

క:—ఆతఁడేమియు ననుకొనఁడు. ఇట్టి సందేహముల మనముననుంచు
కొనకుము. దిట్టవై యుండుము. మేమా నుదర్శనునితో సర్వ
మును జెప్పితిమి. సందిష్టాంశమును మాత్రమే నీవాతనితోఁ
జెప్పము. మిగిలిన పని మేము చూచుకొందుము. (అని
సఖులు నిష్క్రమింపనుండ దావారిక యేలేంచి నుదర్శ
నాగమమును నివేదించి రుక్మిణియనుమతి నంది ప్రవేశపెట్టి
పోవును.)

[నుదర్శన ప్రవేశము.]

రు:—(సంభ్రమముతోలేచి) భూసురరత్నమా! రుక్మిణి యిదే నమ
స్కరించుచున్నది. (అని యడుగుల వ్రాలును.

సు:—“కల్యాణ పరంపరావాప్తిరస్తు! చింతిత మనోరథ సిద్ధిరస్తు!”
(అని దీవించి రుక్మిణీ నిరిష్టానమునఁ గూర్చుండును.)

రు:—(లజ్జాతిశయమున మొగమువంచి సఖ ప్రేరణమున) ఆర్యా!
కులపథూశీలము నతిక్రమించితినిని కోపింపక నా విన్నవించు
విన్నపము నాలింపుడు. ఉపాయాంతరములేమి నిట్లు ప్రవ
ర్తింపవలసినదృనందులకు యుండువుడు.

ను:—సఖిజనమువలన సర్వము తెలిసినది. అవంతయు భయ మంద
కుము. నేనిదే సంసిద్ధుడనై వచ్చినాడను. కొంకక సందే
శమును జెప్పము.

రు:—భూదేవా ! జనకునితో నీయుదంతమును జెప్పకుడి. కొంప
మునుంగును జాడి! తమకార్యముగానెంచి యిక్కార్యమును
సాధించి నా జీవితమును నిల్పి కలకాలము నా కృతజ్ఞతకు
బాత్రిమవుగా నిదే వందనశత మర్పించుచున్నదానను.

ను:—రుక్మిణీ! వక్తవ్యావక్తవ్యములఁ దెలియసంతటి మూర్ఖుండనే?
నన్నింత వేడుకొననేల! పోయి శీఘ్రము గోపాలుని దోడి
తెచ్చెద. సందిప్టాంశమును జెప్పము.

రు:—(దీర్ఘముగ నిశ్చయించి)

ఉ. అన్న కృపావిహీనమతిఁద్రై శిశుపాలున కిత్తునంచు వి
ద్వన్నుత! పూనె సంగరము తదవశులై తలిదండ్రియిండ్రి నే
జిన్నతనంబునుండి యదుఁసింహునె నమ్మితి భర్తఁగాను నీ
బన్నము గాచి నన్ను బరిఁపాలన నేయవె భూనురాగ్రణీ!

ఉ. ద్వారక కేఁగి చక్రికి సఃవార్యపరాక్రమశాలికిఁ దగఁ
శౌరికి నా చరిత్రమును సంతముగా వినిపించి యామహా
దారుని దోడితెచ్చి ననుతత్ప్రియఁగా నొనరింపు భూనురా!
వారని భక్తి నిందులకు వందన మే నొనరింతుఁ బోవవే!

ను:—శ్రీకృష్ణునితో విన్నవింపవలసిన విన్నవమును వేగ విన్న
వింపుము.

రు:—మాయన్న పట్టుదలను విన్నవించి నేజెప్పఁబోవు వీనిం బొందు
పఱచి విన్నవింపుడు.

ఉ. అంతిపురంబులోనఁ జొరఁనక్క రలేదు భవానిఁ గొల్వ నఁ
జింతురు పెండ్లి నాడుఁ భవువత్నిఁ మ్రొక్కఁగ మ్రొక్కి నడుచు

న్యంతగ రాజులెల్ల బలువేడ్కను జూచుచునుండ వచ్చు నన్
బంతముతో గ్రహింపుమని * పంకజనాభునితోడఁ జెప్పవే!

మఱియుఁ దుదినామాటగా నీయభిజ్ఞానాంగుళీయక మర్పించి
యిట్లు విన్నవించుడు.

ఉ. పాలననేయవేని శిశుఁ పాల జరాసుతులం జయించి నన్
జాలమునేసితేని నిజజాయనుగా నను స్వీకరింప “గో
పాల భవాంతరేషు మమఁ వాపతిరస్తు త్వమేవ”యంచుఁ బ్రా
ణాలఁ బరిత్యజింతు నిది * నమ్ముము నిక్కము జీవితేశ్వరా!

(అని యభిజ్ఞానాంగుళీయకమిచ్చి సమస్తరించును. భూసురుఁడు
సెలవుగై గొనిపోవుట కుద్యుక్తుఁడగును.)

ఉ. వెన్నునిమానసంబు నెటు * వెన్నునలెం గఱగించెదో వారిన్
గ్రన్నన నెట్లు తెచ్చెదో ముఁరద్విషు నెట్టి వివీతిభాషలన్
సన్నుతిసేసెదో భువనసన్నుతుఁ డాతఁడు నన్ను జాయఁగా
మన్నననేయునెట్లుచితఁమార్గము నట్టిది గూశ్రయింపుమా!

సు:—సర్వధా కార్యమును సఫలముగాఁ జేయ యత్నించెద. ఇంకఁ
బోవుట కనుజ్ఞ నిచ్చెదవా!

రు:—(ముత్యములహారమును చేబూని)

శా. భూలేఖా గొను రత్నహార మిదె సఁమోదాన వర్పించితె
బాల న్మూఢును దీనురాల దయ సంభావించవే వేగ గో
పాలునెచ్చి మదీయజీవితము నిల్పి న్వేడుదాన న్ననుక
బాలన్మించెదో నీటముంచెదవో నాభారమ్ము మీదే నుఁడీ.

(అని మెడలోవేసి) మహీసురగత్నమా! సమయము వచ్చి
నపు డుత్తమక్షత్రియవంశజాతయగుయువతి తన ప్రాణముఁ
బూరిగా నెంచుననుమాట మీరెఱుంగనిదికాదు. కాన ను
ముహూర్తసమయమునకు మున్నే మీరు శ్రీకృష్ణ సమేతు
లరై వచ్చి శుభవార్తను విన్పింపవలెను జుఁడీ!

సు:—అమ్మా! అమంగళము శాంతించుగాక ! అచిరకాలములో విజయశ్రీననాథుని గోపాలుని గనుగొందువు. శుభమువలన ర్త దినమున కీచట గోవిందుండున్నాడని ముమ్మాటికి నిశ్చయించికొనుము.

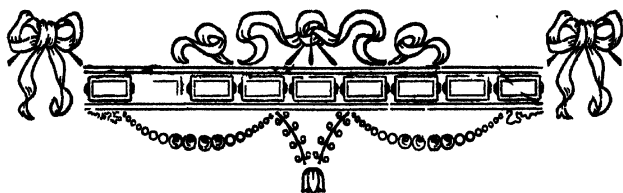
అర:—మీబోధనాశక్తి నిందెట్లు వినియోగింతురో చూచెదంగాక. రాజపుత్రి యగ్రహారదానమున మిను సంభావించు.

సు:—రాజపుత్రియనుగ్రహమున్న లభింపరాని దెద్ది? (అని సెలవు గైకొని నిష్క్రమించును.)

(రుక్మిణియు చెలులతో నిష్క్రమించును.)

ఇది తృ తీ యాంక ము.

శ్రీ రస్తు.

రుక్మిణీ కల్యాణము.

చతురాంకము.

వాసగృహము.

[శ్రీకృష్ణుడు. ఆతని మిత్రుడు లలితుడు.]

లలి:—కృష్ణా! నేత్రము లెఱవఱియున్న వేమి?

కృ:—కార్యాంతరాలలోచన నిమగ్నుడనగుట రాత్రీ నిద్రచాలినది కాదు.

లలి:—అంత విచారింపఁదగిన యసాధ్య కార్య మెద్దియో యాన తిచ్చిన నేను నిముసములో దాని సాధించి తమ యహో ఘానుగృహమునకుఁ బాత్రమ నయ్యెదను.

కృ:—భక్షించుటకు వంటకములుగావు.

లలి:—వరిహసించుచున్నవారు. సమర్థులగు తమ్ము నాశ్రయించి యిన్ని దినములనుండి కాలము గడుపుచున్న నాకు సాధింప రాని కార్యము గల్గునే.

కృ:—గాఢక్రింది యెలుకవలె నదా భక్ష్యముల మెనపుచు గండ గట్టి బలిసితివిగాన నట్లనుచున్నాడవు.

లలి:—నిజము. కావుననే యది నన్నుఁ బ్రేమించునో లేదో యది నన్ను వరించునోలేదోయని యనిశము ధ్యానించుచుందును.

కృ:—అంతర మెరింగి ప్రసంగించుము.

లలి:—పరిహాసమునకై ప్రసంగించు భావనయ్యపైనా మీకోపము.
సదా విమ్ము వినోదింపఁజేయుటయేగదా నా కృత్యము.
కాకున్న నాకీ పదవియేల?

కృ:—సభలోనైన నీవిట్లు ప్రసంగింపవలసినవాడవే గదా! భావ
చదువుకొనెనుగాని బుద్ధి మునుపటిదే యన్నట్లు నీ కీ ఛాంద
సము నదలకున్నది.

లలి:—సభలో నెప్పుడైనఁ దప్పుగఁ బ్రకటింపినా? ఇప్పుడుమాత్రం మే
నాడిన తప్పుమాటయేమి?

కృ:—స్త్రీలోలుడనను భావము ప్రకటించితివిగదా!

లలి:—అట్లంటినా?

కృ:—అది నన్ను బ్రేమించునో లేదో యది నన్ను వరించునోలేదో
యని సదా భ్యానించుచుందునని యంటివిగదా!

లలి:—కృష్ణా! నిజమాడిన నిష్ఠురముగాని నీవు రుక్మిణిని బలాత్కార
ముగఁ బరిగ్రహింపఁ దలంచుచుంటివా లేదా?

కృ:—నే నెప్పుడును దలఁపలేదు. తలంపఁబనిలేదు.

లలి:—నాటి యుద్యానవ్యవహారమును నేను మఱచితి ననుకొంటివి
గాఁబోలు.

కృ:—అదేమి? నేను సర్వమును మఱచితిని.

లలి:—కృష్ణా! నీవదృష్టవంతుడవు, నీకంటఁబడిన యాఁడుది నిన్నుఁ
గోరకమానదు. నీవును దానినెల్లెని బొందక విడువవు. నీ
యం దెట్టిసమ్మోహనశక్తి నజుఁడు గూర్చియుండెనో?

కృ:—ఏల యట్లనుచున్నాడవు.

లలి:—

ఉ. ముసిముసినవృత్తలొల్కఁ గడుఁ ముచ్చటతోడుత నోరచూపులక
విసరితి గన్నెమీఁద లలిఁ వేడి యెరింగితి తస్మనోగతం

బసదృశరాగలక్షణములప్పుడు నీముఖమందుఁ దోచె నా
యొసపరిబాగులాడి చన * నొత్తిలె నీ హఠాయలంత మాధవా.

నేనెంతఛాందసుడనైనను నామాత్రము తెలియదా!

కృ:—పురుషునకు రాగముగల్గినఁ బ్రయోజనమేమి? ఆడుది యం
దుల కనుకూలించినఁగదా సఫలమగును.

లలి:—ఆ హరిణాక్షియాశయమునుగూడఁ గనుఁగొంటిని.

కృ:—ఎట్లు?

ల:—ఉ. కలికి మొగంబు వంచయు నెఁగాదిగఁగాంచుట లేతనవ్వు వె
న్నెలలాలయంగఁ బల్కుట యనిందిత గాత్రవిలాససంపదక
వలిపెము చక్కదిద్దెడు నెఁవంబునఁ జూపుట వీనులొగ్గి నీ
పలుకుల వింటఁ జోవుచు నెఁవం బిడి చూచుట తెల్పె రాగముక
మఱియు.

తే. గీ. పెల్లుగా మోమునం గ్రొమ్ము * స్వేదజలముఁ
బైఁటకొన నొత్తికొనుట గంఠమును జెలుల
మూఁపులను బట్టుకొని నిల్చి * యూఁపుకొనుట
త్వద్విషయకానురాగంబుఁ * బయటఁబెట్టె.

కృ:—యువతియొనర్చు ప్రతిచేష్ట నాత్మపరముగా భావించికొనుట
కాముకునకు సహజము. మఱియుఁ దరుణీతరుణు లొక్క
చోటునఁ గార్యవశమునఁ గలిసినను నప్పటి వారిచేష్టలం
గాంచి యనురక్తులుగ ననుమానించుట లోకపరిపాటి.

లలి:—కృష్ణా! మఱుఁగుపఱుప యత్నింపకుము. ఆ రామామణి
యందు నీమది తవిలె. బాహ్యచిహ్నములేగదా పై వారికి
ననుమాన కారణములగును.

ఉ. తనువుకృశించె నంగములఁతఘ్నతొలంగె నెలుంగు కార్యమున్
గనె మొగమందుఁ దోఁపదు విఠికాసము తొల్లిటియట్లుమిత్రులక

గని చనవొప్పఁ బల్కపు విశానపుఁజూపు లెసంగె నక్కటా
తనువపు బంధువర్గము విదర్శకుఁజూయిననాఁటినుండియున్.

కృ:—ప్రయాణపుఁబడలిక నట్లుంటి ననుకొనరాదా? శరీర మస్వస్థ
ముగనుంట నట్లుంటిని సంభావింపరాదా? మఱియుఁ బర
పురుషదర్శనమెఱుంగని యా బాల గొత్తవానింజూచి భీతి
నట్లు వర్తించెననుట సరసముగదా!

లలి:—నే నేమనుకొందునోయని యట్లనుచున్నాఁడవు. నీవైఖరి సం
తయు నేఁ గనిపెట్టితి. ఇంక నూరకొనుము.

కృ:—ఆ వైఖరి యేమి?

లలి:—వైఖరిఁ బూసగుచ్చినట్లు తప్పక చెప్పితిగదా! మఱియు
కొకనాఁడు విదర్శనుండి యిలువేరినపిదప నీవొనర్చిన ప్రసం
గమును జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చిగొమ్ము.

కృ:—ఆదేమి?

లలి:—రుక్మి తనచెల్లెలును శిశుపాలునకీయ సంకల్పించినవాఁడనియు
భీష్మకుఁడును జేతగాక సుతునిసంకల్పమునె సతీసుతల
కిష్టము లేకున్నను నెఱవేర్చ సిద్ధముగా నున్నవాఁడనియు
రుక్మిణీమాత్రము నన్నే వరింపఁగోరుచున్నదనియుఁ గాన
నన్ను గోరు నాయబలను నేను బలాత్కారముగఁగొనివచ్చి
పరిగ్రహింపఁ దలంచువాఁడననియును బ్రసంగించితివిగాదే.

కృ:—అనాఁటిమాట యీ నాఁ డెత్తి కనులెఱ్ఱనగుటకును, వాడి
యుండుటకును దానిం గారణముగ ముడివెట్టుచుంటివా?

లలి:—మఱియు శిశుపాలుఁ డిందు విఘ్నకారియగుట యేగతినేని
వాని పొగరడంచి కన్యం గొనివత్తునంటివా లేదా?

కృ:—అనిజము. రుక్మిణిం దనకీయకున్న జరాసంధాదిసహాయుండైన
భీష్మకు నెదిరించి కన్యం గొందునని వార్త నాతఁ డంపుట
ధర్మమే. అనురక్తనందగోరుట సముచితము. మఱియుఁ

గన్యాజవకు లొసంగినఁ బొందుట తగవు. కాని భయపెట్టి పొందఁగోరుట యర్హమే.

తే. గీ. రాణ ననురక్తఁగానట్టి ♦ కమణిపొందు
కోడైత్రాచును మెడఁగట్టిఁకొనుటగాదె
కోరి మెడ నురి తవిలింఁచిఁకొనుటగాదె
కొఱవితోడను నఁగోకిఁకొనుటగాదె.

మఱియు.

తే. గీ. పుట్టుమిత్రము మేనత్త ♦ పుత్తుఁడగుట
శతము నపరాధములనేను ♦ సైతునఁటి
నదియ సందుగఁగొని నన్ను ♦ బెదరఁజేయుఁ
జేప చూపఁగవలె నింకఁ ♦ జేదివతికి.

లలి:—కృష్ణా! వాని యుబును నీ కేల? నీకారామపై మక్కువలేదు గదా!

కృ:—నన్నుగోరు నా యబలను. జేతగానివానిరీతి నుపేక్షింప నా మనసొప్పుకున్నది. మఱియు ననాధస్త్రీరక్షణ మవశ్యకార్య మందురుగాదే! కాన వానిబారినుండి నామెం బాపి యామె కిష్టమైన గృహింతును. లేకున్న నామెకిష్టమైనవానింగూర్చి రక్షింతును.

లలి:—ఇంక నీరాగము తేటతెల్లమైనది. నీయిష్టమెట్లో యిట్లు ప్రవర్తింపుము.

కృ:—అట్లనుము. ఆ జగన్నోహిని నేవాఁడు పొందఁగోరఁడు. ఆమె యపూర్వ సౌందర్యము నీ డెందము నంది యానందముం గూర్పలేదే.

సీ. కప్పైన వక్కాలిఁకంబు, నునువంక

పాపటనుం గఱివంకబామల

నలికంపుఁ గన్ూరిఁ తిలకంబుఁ గెంపుల
 కమ్మలతోనొప్పు • కర్ణయుగళిఁ
 గదలని వెడఁదయా • కన్నుదోయిని మంద
 హాసాంచితంబునా • యధరవుటము
 నీలాలకవ్యాప్త • ఫాలప్రదేశంబు
 నరుణాంకములఁ జెక్కుటద్దములను

తే. గీ. ప. దుతమ్ములపాకులఁ బరిహసించు
 నింతి తనుకాంతిఁ దిలకించి • తే వయస్య!
 దారగా దానిఁబొందంగఁ • దలఁపఁడెవఁడు
 కాముడైనను ధిక్క్రృతఁకాముడైన.

తే. గీ. పలుగు పలుచని తెల్లని • పరికిణిపయి
 కాత వలెవాటు వేసిన • కావి వలిప
 మింతి తనుకాంతికెంతటి • మింతచెలువ
 మిచ్చుచున్నదో! గంటివేయివ్వనఖండ.

లలి:— శిశుపాలుఁడును నందులకే గూమెను గోరినవాఁడు. నీవు
 గోరుట యుచితమును నాతఁడుగోరుట యనుచితమునా?

కృ:— అనురక్తగా నరసి నే వాంఛించితిని. అననురక్తయని తెలిసి
 యును, నాతఁ డామె నభిలషించి యధర్మముగా
 వర్తిలుట యనుచితముగాదె. కానున్నది గాకపోదు. ఇంక
 నా దుష్టునిమాట తలపెట్టకుము.

లలి:— దానికేమికాని యక్కాంతకాంతరూపమునెంతగ నీహృదయ
 ఫలకమున భావించి చిత్రించికొంటివో. నే నుత్తరక్షణము
 ననే యా రూపమును మఱచితిని. నీ కనుదమ్ములకా తేజము
 రవిరశ్మియై వికాస కారణమగుట నింతకు మఱువవైతివి.
 తనకుఁ గానిదానిఁ దా విస్మరించుటయుఁ దనకగుదానిఁ దా
 స్మరించుచుంటయు సహజములు గదా!

కృ:—నిజము. మందుని డెందమున కాదుంద మమందానంద సం
ధాయకము గాఁజాలదు.

లలి:—పోనిమ్ము. నీవే తద్భావభావన నానంద మందుచుండుము.
మట్టమధ్యాహ్నమయ్యె. బుభుక్ష మీరుచున్నది. ఇటు
చూడుము.

ఉ. చిమచిమలాడుమేను చిటుఁజెమ్మటఁ జీమలు కట్టిన్లుగాఁ
గమలెడు నెండవేడిమి మొఁగంబుఁ బిపాస కడుం జనించెడు
దమతమకాశ్రయంబులగుఁ తావుల వీడక వేఱు నీడలున్
నిముసము నీదరిన్నిలవఁనేర బుభుక్షయుపెచ్చె మాధవా!.

కృ:—నీకెపుడును భుక్తిమీఁద నేచింత.

లలి:—నీకెపుడును రక్తిపై నే చింత.

కృ:—వాగ్వాదమేల? మెసవుటకుఁ బద.

(అంత ద్వారపాలకుఁ డేతెంచి) “జయజయ యదుకులోద్ధారకా!”
(అనును.)

కృ:—కుశలీ! మము నుతింపఁ గతమేమి?

కుశ:—విదర్భనుండి విప్రుండొకండు వచ్చి భవద్ధర్మనాథము వేగిర
వడుచున్నవాడు. (అని ప్రణామపూర్వకముగా మనవి
చేయును.)

కృ:—శీఘ్ర మాతనిఁ బ్రవేశపెట్టుము.

(కుశలి తోడ్కొనివచ్చి నన్నిధినిల్చి చెలవంది సోవును.)

కృ:—(ఆసనము దిగి ప్రాంజలియై)

శ్లో॥ మహావిష్ణుస్వరూపాయ మహీసురవరాయ తే!

నమస్కరోమి కృష్ణోహం దాసస్తే వృధివీసుర॥

సు:—శీఘ్రమేవ చింతిత మనోరథ సిద్ధిరస్తు. కల్యాణావాప్తిరస్తు.
(అని దీవించును.)

కృ:—ఎచ్చటినుండి యెచ్చటికేజోవుచు నిచ్చటి కేగుజుచినారు.
నేడు మీరాక నాగృహము పవిత్రమయ్యెనేధన్యుడనైతిని.
మీరాకకుఁ గారణమైయుండునో యానతిచ్చిన మీ భృ
త్యుఁడు మీవాంఛితము నీడేర్ప సంసిద్ధుడై యున్నవాఁడు.

సు:—కృష్ణా! ఆర్తశరణ్యా! విదర్భనుండి రుక్మిణీ పంప వచ్చినవాఁ
డను. మఱియు భగవత్స్వరూపులరగు మిమ్ముల దర్శించిన
నా యథురానులడంగుననుకోర్కీ నిటకే తెంచితిని.

కృ:—భీష్మకభూపాలుఁడు నిరామయుండే? రాకుమారులెల్లరు సుఖ
ముగా నున్నారే? సుశీల రుక్మిణీకి గుశలమే?

సు:—చిత్తము.

కృ:—ఇలానిలించా! శీఘ్రమ రుక్మిణీసంక్షేపమునువినించి వీనులకు
విందొనర్చుము.

సు:—

ఉ. ఆర్తశరణ్యా! భక్తసులభా! హరి! కృష్ణ! దయాంతరంగ! నా
భర్తపునీవ దేవయని * బాల్యమునుండియు నమ్మియుండ నా
ధూర్తుఁడు చైద్యుడయ్యె పతి * తోయజలోచనగావుమంచు నా
యార్త యనాథ రుక్మిణీ కృ * తాంజలియై తగ విన్నవించెడున్.

మఱియు నామె నామాటగా విన్నవించువుమని చెప్పిన యంశ
ముల నవధరింపుము.

సీ. అన్న నిర్దయుడయి * నన్ను గట్టుట కెంచె

జేదీశునకు వేగ * జీవితేశ

బాల్యమ్మునుండి నేఁ * బ్రాణేశుగా నిన్నె

నెమ్మనంబున నెఱ * నమ్మియుంటి

వర్తిల్లు నల్లి వి * వాహంబు నామీద

శిశుపాలు సామ్మాదు * శిక్షితారి

మానభంగముదోషః • బ్రాణంబువీడిన

'నుదతీమణులఁ దాము • చూడలేదో?

తే. గీ. గర్వసంఘన్నవాక్యంబుఁగాఁ దలంప
కయ్య నను వేగఁబోవ రాఁవయ్య కృష్ణ
యని మనవిసేయుమనెను రుక్మిణి సుశీల
యా భవదధీనజీవిత • యా యనాథ.

మఱియు భీష్మకుండును తమకిదె శుభలేఖ వ్రాసి యంపు
కొనెను. చిత్తగింపుఁడు. (అని చేతికందిచ్చును.)

కృ:—మీరు రాజుగారితోఁగూడఁ జెప్పివచ్చితిరా?

ను:—రుక్మిణి శ్రీకృష్ణునకు నా సందేశమును విన్నవించి యాతనిం
దోడితెండని ననుఁ బ్రార్థించినపిదప సెలవుగైకొన మహా
రాజు కడకేఁగితిని. నే నాయంశమును మనవిసేయకమున్నె
భూపతి ద్వారకకుఁబోయి శ్రీకృష్ణునకీ శుభలేఖనుసమర్పించి
యాతనిం దోడుకొనిరండని యాజ్ఞాపించెను. కానఁ గార్య
ద్వయ సాధనభారము నాపైఁబడెను.

కృ:—(శుభలేఖను బరికించి కోపముతో)

శా. శిక్షింతుఁ శిశుపాల మాగధ రిపుఁ శ్రేణీ హరుం డడినన్
రక్షింతుఁ శరణాగత స్రమణి దుర్వారావదం బాపి యే
ణాక్షిం గొందును రాక్షసంబున నృపుల్ హయంచు వీక్షింప నే
డక్షిణంపుబలంబుఁజూప నమయం బాయెన్పుత్రీక్షింపఁగాక.

(శాంతించి) మఱియు శరణాగత రమణీరక్షణము నావిధియై
యున్నది. అట్లగుట నత్వరముగనే శరణాగతను సంరక్షింప
వచ్చెదనని రుక్మిణితోఁ జెప్పఁడు. మఱియు శ్రీకృష్ణుఁడు
శుభలేఖం జూచి చాల సంతసించెననియు శుభముహూర్త
దినమునకుఁ దప్పక వత్తుననెననియు మీరాజుతో విన్న
వింపుఁడు.

ను:—శ్రీకృష్ణా! ననకాదిమునిచందులకు సైత ముఖ్యమగు మీ దర్శనముఁ జేసి ధూతాఘ్నేనైతిని. నాజన్మము నఫల మయ్యెను సెలవిమ్ము. పోయినచ్చెదను.

కృ:—మహీనురవుంగవా! ఈ భూషణాంబరములఁ బరిగ్రహించి నను ధన్యునిఁజేయుఁడు. (అని భృత్యుఁడుగొనివచ్చిన భూషణాంబరములఁ గృష్ణుఁడందిగొని బ్రాహ్మణున కిచ్చి) ముదు సలివి. నడిచి పోఁజాలవు. నేనును నీవును గలిసియేపోవుదము. ఈపూట యాగుము.

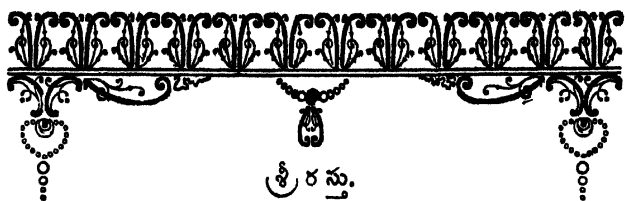
ను:—(పరిగ్రహించి సవినయముగా) రుక్మిణీ నాకై యెదురుచూచు చుండును. నేనాలస్యమునేసిన నామెకుఁ బ్రాణభంగమువాటి లును.

కృ:—ఏమియు నమంగళము జరుగఁబోదు ఇదె ప్రయాణ సన్నాహము నేయింతు. లలితా! ఇంక సందేహమేల? రాక్షసమున రామను బరిగ్రహింపఁబోదము. పయనముకమ్ము. వలయు సామగ్రి నాయత్తపఱుప భృత్యుల కాన యొసంగుము.

లలి:—అట్లే చేసెద. (అని యనుమతుండైపోవును. కృష్ణుఁడును, సుదర్శన సహితుండై నిష్క్రమించును.)

ఇది చతుర్థాంకము.

శ్రీరస్తు.

రుక్మిణీ కల్యాణము.

పంచమాంకము.

కన్యాంతఃపురము.

[కల్యాణమంగళవేషముతోడి రుక్మిణి, అరవింద, కల్యాణి.]
రు:—(చెలులతో)

సీ. పోవునే తిన్నగా ♦ భూసురశ్రేష్ఠుండు

విన్నవించునె నాదు ♦ విన్నపంబు

తెచ్చునే హరిని భూదివిజుండు హరి యింక

వచ్చునే ననుజోవ ♦ వైరిదోలి

జాయఁగా నన్నేల ♦ సమ్మతిం జూపునే

కలుగునే నాకంత ♦ గౌరవంబు

తలఁచునే తప్పగా ♦ సలినాఁడు డిది విని

మన్నించునే నన్ను ♦ మానవతిఁగ

తే. గీ. రాజులెల్లరు వేడ్కతో ♦ రథ గజాది

వాహనారూఢులై యదె ♦ వచ్చుచుండి

భూసురుం డింత తడవేల ♦ చేసె నొక్కొ

హరియు రాడయ్యె నేలొకో ♦ పురమునకును.

క:—గడియకో గడియకో వచ్చునేమో?

రు:—సీ. ద్వారక చెరెనో ♦ దారిలో డస్సెనో

ధరణీసురుం డేల ♦ తడవునేయు

జలజాతుదర్శింప ♦ సమయమయ్యెనొ లేదొ
 మృష్టాన్నతృప్తుడై ♦ కృష్ణునింట
 సుఖముగానుండెనో ♦ శుభముహూర్తదినంబు
 మఱచెనోకాకున్న ♦ మసలునొక్కొ
 చనుడెంచునో నేడు ♦ జలజాతు సహితుడై
 గౌరి యీశ్వరి కృప ♦ గావకున్నె

తే. గీ. తండ్రివార్తను బంపమి ♦ దైత్యభేది
 యల్లి రాకుండునో వివాహమున కకట
 లగ్నమాసన్నమయ్యె నిలానిలింపుఁ
 డింకరాడయ్యె నాకింక ♦ నెవరుదిక్కు.

క:—విచారింపకుము. భవానీదయవలన నవశ్యము బ్రాహ్మణుఁడు
 శ్రీకృష్ణసమేతుడై రాగలఁడు.

రు:—

శా. లేడో శ్రీహరి యింట భక్తులనుబాళింపంగ నెంచేని యు
 న్నాడో పాటునివల్లులెక్కఁగొనకుఁన్నాడో ననుం బోవఁ దా
 రాడో విప్రుఁడు నేర్పునోర్పొదగవార్తం దెల్పఁగా శక్తుఁడుం
 గాడో వచ్చుచునున్నవాడోహరితోఁగ గానున్న దేమోశివా!.

క:—అర్తరక్షణపరాయణు డేతెంచక మానునా?

(అంత నొకతె వచ్చి రుక్మిణికిఁ దల్లిరాకందెల్పి యనుజ్ఞ నంది
 ప్రవేశ మొనంగి పోవును.)

(రుక్మిణి తల్లియడుగుల కెరఁగును.)

నతి:—భజస్వవాంఛితఫలం భవానీదయయానుతే ।

శ్రీనివాసం పతిం కృత్వాపాయాత్వాం కులదేవతాః॥

(అని శిరసు మూర్కొని ముదాడును.)

రు:—జనని! రాత్రియందే లగ్నమా?

సతి:— ఆ ! శిశుపాలుఁడు జరావంధాది మిత్రులతో నేలెంచె.
మీయన్న వారియడుగులకు మడుగులాత్తుచున్న వాఁడు. అదె
గౌరీపూజకేగ సర్వము సంసిద్ధము నేయఁబడినది. నీతోడ రా
నేనలవె కట్టాయితమై నిల్చియున్నవి. నిన్నలంకరించి
యిప్పుడే యనుపవలెనని మీ నాన్న గారాన యొసంగిరి.
అందులకే యే నిపు డేలెంచితిని.

రు:— (మోము ముడిచికొని) తల్లీ! యాచైద్యునకే యేను బరిచర్య
చేయవలెనా? ఆ యదుసింహుని పాదసరోజముల భజించు
భాగ్యము నాకు లేదు గాఁజోలు. తొలిపుట్టువున నొండె
యంతకుఁ బూర్వపుఁబుట్టువుల నొండె నట్టి భాగ్యమందఁగల
పుణ్యలేశముండేసికొనియుండ లేదుగాఁజోలు. తల్లీ! ఆచైద్యునే
సేవింపవలసివచ్చిన నా యాస నీవు వదలుకొనవలసినదే.
(అని కన్నీరు నించును.)

సతి:— సీ. పనువుఁజెక్కుల నెఱుఁబట్టెలు తేరంగఁ
గన్నీరునించు నిన్గొంచఁజాల
కాటుక కన్నీటఁ గట్టచీరకొనంత
కఱగాగఁ గుందు నిన్గొంచఁజాల
అతివేల బాష్పపూర్ణార్ణానందై కన్నుఁ
గవవాయ వందు నిన్గొంచఁజాల
శుష్కించి నమ్మోము శుక్లప్రతివదిందు
గతినొంద వనరు నిన్గొంచఁజాల

తే. గీ. చిక్కిచెక్కులు చెలువేదఁసిరి తలంగి
యధరబింబంబు నవయ దేహంబుఁ బాండి
మాతిశయమొంద వలవంత నందు నిన్నుఁ
గూతురా చూచుచేరీతి శుభముఁ గందు.

భవానియుఁ గులదై వములును నిన్నుఁడప్పక బరిరక్షింతురు.
వలవంత యావంత నందకుము.

రు:—తే.గీ. శ్రీనివాసుఁడు భూజానిబృందమందుఁ
 గానరాఁడేని మరల సన్గాంచలేవు.
 కూతుఁ గాంచంగలేదనుకొనుము జనని
 తీతను ఋణానుబంధమ్ము ♦ దెలియు మింత.
 మఱియు.

సీ. పుత్రులేవురెగాని ♦ పుత్రిక పుట్టనే
 లేదనుకొనుము తల్లి మనమున
 కలయందునేని సన్దలఁచి కంటను దడి
 వెట్టకుమమ్మరో ♦ యొట్టు సుమ్ము
 పరకీయ తనదారిఁబట్టి సోయె నిఁకేల
 యని యెద శిలఁజేసికొనుము తల్లి
 కులపధూధర్మంబు ♦ దొలఁగిన పాంసుల
 చనిన నేమనిచింత ♦ గనకుమమ్మ

తే. గీ. పెద్దకూతుఁడు నీకు మాపెద్దవదిశ
 చిన్నవదినెలు నా చెలుల్ ♦ చిన్నకూతు
 లంబ! వాత్సల్యమున వారిఁనరసికొంచు
 రుక్మిణీశబ్దమును దల్లిగో మఱువవె.

సతి:—పట్టి! నా పాడుచెవుల నిట్టిమాట లెట్లువిందు. అమంగళము
 ప్రతిహతమగుఁగాక. (అనునప్పటి కొకతె సుదర్శనాగమన
 మును నివేదించి సతీరుక్మిణులసమ్మతిని బ్రవేశపెట్టిపోవును.)

[సుదర్శన ప్రవేశము.]

రు:—(అవసరముఖయై) ఓ పరోపకార పారీణా! మజ్జీవనోషధా!
 రుక్మిణి యిదే సాక్షాంగ మాచరించుచున్నది.

సు:—కల్యాణీ! కార్యము సఫలమైనది.

రు:—మహీసురరత్నమా! మూధవుండేమనె! మర్యాదచేసెనే?

ను:- ఉ. మెచ్చె భవద్గుణంబుల నఁ మేయధనంబునొనంగెనాకుఁ జా
వచ్చెను జక్రి వేర్చి శిశుఁ పాల జరానుతులం జయించి నిన్
హెచ్చగు వైభవంబున గ్రహించు నురానురులడ్డమైన నా
చిచ్చటకంటి యడ్డినను * జిందటవందటచేయుఁ కన్యకా.

బాళా! అమూల్యవస్త్రాభరణముల నాకొసంగి ననుగౌరవిం
చెను. ఆతండును నిన్నే యనుకరించుచున్నవాఁడు. కలిసి
వచ్చితిమి. ఆతండు బాహ్యోద్యానదేశమున నున్నవాఁడు.

రు:-—ఆర్యా! మీ యనుగ్రహమువలన నా కోర్కె సఫలమైనది.
మీ ఋణము నే నేమిచ్చి తీర్పఁగలను. ఇదె దోసిలి యొగ్గి
భక్తితో నమస్కరించుదాన.

ను:-—తల్లీ! నీమూలమున నా చారిద్ర్యము విచ్చిన్నమైనది. నా
యథురాను లంతరించినవి. సెలవిమ్ము. పోయివత్తును.

రు:-—చిత్తము. దయయుంచుఁడు. (నుదర్శనుఁడు నిష్క్రమించును)

[తెరలో]

“ఈనాటిరేయి రాకొమరితకఁ బెండ్లి. పురజనులు యథే
చ్ఛాహార విహారముల ననుభవించి యానందింపుఁడు.”

(అని రాజాజ్ఞ చాటఁబడును.)

రు:-—శారి! నా పాలికీరాత్రి యెట్టిదిగఁ జేయుదువో? తల్లీ! పోయి
వత్తు ననుజ్ఞయిమ్ము.

సతి:-—అమ్మా! ముహూర్తము మించును. మెల్లగ నడుపుము.

రు:- (సఖీ సమేతముగ నేగ సిద్ధపడి దీనముగ)

నీ. సెలవీయరే గర్వఁకలడైవతములార

యంపరే దీవించి * యగున్లార

పంపరే ప్రియ వనఃస్పతులార మన్నించి

యనుపరే లతకూనలార కూర్చి

పుచ్చరే మన్నించి * పూగవృక్షములార
 వీడుకొల్పరె మేటి * మేడలార
 వనువరే కృతకవఃర్వతములారా ప్రితి
 సమ్మతిం జూపరే * సరనులార

తే. గీ. ఓ విదర్భేశ రాజ్యలక్ష్మీవిధేయు
 రాల దీవించి పంపవే * రాజధాని
 సెలవొసంగరె చతురంగబలములార!
 చూపరే రుక్మిణికిఁ దోవ * యేపుమీఱ.
 (అని తల్లియడుగులఁబడి సమస్కరించును.)

సతి:—దువ్వుదానవహంత్రి * తొలఁగించి విఘ్నముల్
 గారాబుపట్టిని * న్నాచుఁగాత
 సర్వమంగళ శుభజాలంబు సమకూర్చి
 పుత్రికా దయమీఱఁ * బోమఁగాత
 పార్వతి వాంఛితఫలముల దయచేసి
 యుత్తమశీల నిఁన్నోముఁగాత
 గిరిరాజపుత్రి శ్రీకృష్ణనితోఁగూర్చి
 యింతిచింతలఁ దొలఁగించుఁగాత

తే. గీ. నాతి తోఁచెడు శుభ శకునములు నిజము
 కోరుకొన్నట్టి నాథుని * గూడఁగలవు
 భక్తరక్షణ దాక్షిణ్యసక్త గిరిజ
 భక్తురాలిని నిన్నుఁ గాపాడకున్నె.

అదే పార్వతి పూర్ణకలశములఁ జేతఁబూని యే తెంచుచున్నది.
 పోయిరమ్ము. (అని ముద్దాడి యనిపి నిష్క్రమించును.)
 (చెలులతోడ రుక్మిణియుఁ బోవును.)

ఇది పంచమాంకము.

శ్రీరస్తు.

రుక్మిణీ కల్యాణము.

షష్ఠాంకము.

భవాన్యాలయము.

[రుక్మిణి, చెలికత్తెలు.]

రు:—శ్రీహరి నిక్కముగ వచ్చెనే.

అర:—బ్రాహ్మణుఁ డెన్నఁడేని యసత్యము పల్కునే.

రు:—హరి నన్నుఁ బరిగ్రహించునే.

అర:—మహాత్ము లవితథ వచనులని యెఱుంగవే.

రు:—(ధ్యానము నభినయించి)

సీ. పితసేయు పతినింద * వినలేక ప్రాణము

ల్విడిచినసతి ! పతినిడి మనుపవె

నవసి తపంబున * ధవుగ నీశుని బడ

సిన యవర్ణా! మొఱవిని యరయవె

హరునర్థదేహంబునంటి పాయకయున్న

రుద్రాణి! సాభాగ్యభద్ర మీవె

కాసరాసురు ద్రుంచి * వాసిఁ గాంచిన కాళి!

యహితాళినడచి దయం దనుపవె

తే. గీ. కృష్ణునందర్శనమిడి రక్షింపుమమ్మ

బాలగోపాలుఁ గూర్చి కాపాడుమమ్మ

వాంఛితఫలమ్మునిడి చింతఁ ♦ బావుమమ్మ
నర్వమంగళ! శుభములొనంగుమమ్మ.

(గౌరీపూజ చేసి)

ఉ. అమ్మ! భవాని! గౌరి! మది ♦ నార్తశరణ్యవటంచు నే సదా
నమ్మితి నమ్మ నిన్ను హరినాథునిగా నమకూర్చవమ్మ మా
యమ్మ సుతింతునమ్మ కరుణార్ద్రమనస్కవుగాఁ గదమ్మ నిక
నమ్మినవారివాంఛితము ♦ నాశముగాదుగదమ్మ యీశ్వరీ.

ఉ. అయ్యో దయా విహీనమతి ♦ యగజ్జాడతనిమాట దాటలే
కయ్యయు నమ్మయుం గరినులై నను జైద్యునకీయనెంచినా
రయ్యయొ లేరుదిక్కెనరు ♦ నంబ! దయామయి! నీవుదప్ప నా
యయ్యయు నమ్మవీవ యగజ్జా హరి నాథునిజేసి జోవవే.

(ఇట్లు ప్రార్థించి సాష్టాంగ నమస్కారమాచరించి మఱలును.
రాజులు బౌరుదీర్చి యిరునంకలనిల్చి సవిలాసముగఁ గాంచు
చుందురు.)

రు.—సశ్రీ! కల్యాణి! శ్రీకృష్ణుడు గానరాడయ్యెను. ఇంకఁబ్రాణ
ముల విడువవలసినదేనా?

క.—లజ్జాభరమ న మోమువాంచియుంట నీవాతని దిలకింపవై తివి.
ఈ భవాన్యాలయమున కనతిదూరములో నాతఁడు బలభద్ర
పరివారసమేతుండై నిల్చియున్నవాఁడు. ఆ జగన్మోహను
నొక్క యరక్షడియలో నీవు చూడఁగలవు.

రు.—శ్రీకృష్ణుడతఁడని నీవెట్లు నిర్ధారణచేయఁగలవు.

క.—అలనాడు పూర్వోటం గాంచితిమిగదా! ఇంతియగాక యా
నాడు నీవుచేబూనిన చిత్రపటమునం దేయాకారము చిత్రం
పఁబడియున్నదో యదే యాకృతి నచటఁజూచి శ్రీకృష్ణుడని
సిద్ధాంతీకరింపఁగల్గితిని. మఱియు హలమును భుజముపైఁ
బూనిన హలాయుధుని సాహచర్యమున నాతని గృష్ణునిగా

నూహించితిని. ఆతఁడు భవాన్యాలయములో నీవు ప్రవేశించునంతవఱకు నిన్నుఁ జూచుచునేయున్నవాఁడు.

రు:—యుద్ధసన్నద్ధుండై నట్లుండెనా? లేక ప్రసన్నుండై యుండెనా?

అ:—అమ్మా! మందహాసాలంకృతంబైనను మోము కోమలారూఢ త్వమును వహించుచున్నది. సర్వాభరణ భూషితాంగుడై శిఖింఛధారియై నడుముఁగట్టి తీవితో నిల్చియున్నవాఁడు. ప్రసన్నుండనుటకుఁగాని యప్రసన్నుండనుటకుఁగాని వలను పడదు. మహాత్ముల యంతఃకరణవృత్తులఁగఱింపనేరెదరము.

రు:—సఖి! ఎట్లాతని సంస్పర్శమును సహింతును? నేను సఖిఁహీననై యెట్లుపోదును? తలంచుకొనిన మేను పరవశమగుచున్నది. సఖయలారా! దయయుంచుడు.

అ:—వెఱవేల. రమ్మ.

(రుక్మిణి కేగిగంటిచూపుల రాజలోకము నాలోకించుచుఁ బోవుచుండును)

అర:—(చేసన్న నేసి) అదె గోపీమనోహరుఁడు. (చూపును.)

(రుక్మిణి భయకంపితగాతియై గడగడవణంకుచు కృష్ణునకు సమీపముగాఁ బోవుచుండును. హఠాత్తుగా కృష్ణుఁడు రుక్మిణి నెత్తికొని తెరలోని కరుగును. చెలులు, రాజులు నిల్చియుండురు.)

కృ:— తెరలో]

శా. ఓరాజాధమ! చైద్య! మాగధ! సమస్తాస్త్రీశ బృందంబులో నీరామామణి రుక్మిణీనతిని నే నిల్లాలిగాఁగొంటి మీ సారంబియ్యెడఁజూపి యోర్చి నను నీసాధ్వీమణిన్గొండు లేదా రాజత్వమువీడి పాహియని హస్తద్వంద్వమునొక్కప్పుడి.

శిశు:—

నీ. అలమాగధునకోడి * యిల నిల్వఁజాలక

జలధి ద్వారక నెలఁకొలుపలేదె?

బాలుఁడవని పేరము * లాలననేయదు
 మ్మార్గంబనక స్త్రీని * జంపలేదె?
 లలనలతోఁగూడి * జలకేలిఁ జేలిత
 త్కుల సుశీలము లేటఁగలువలేదె?
 మేనమామయని యే మేనియు నెంచక
 కూడువెట్టినవానిఁ గూల్చలేదె?

తే. గీ. ఎఱుంగమే నీ పరాక్రమమిపుడు కొత్తై
 స్తేయమున నీప్సితము గంట * చిన్ననాటి
 నుండి నీ కలవడినది * దుండగీడ
 పోకు మేని దెగల్చెదఁ * బోర నిన్ను.
 (అనుచు కోదండపాణియై జరాసంధాది రాజసహాయుడై
 శిశుపాలుఁడు పోవేళించును.)

కృ:—(చక్ర)పాణియై రభసమున నేతెంచి)

శా. ఓరీ దూరముగాఁ దొలంగి చని యీ యుద్యోగముస్వీడరా
 యేరా యూరక చక్రధార కెరయా * దేలా వృధాలాపములే
 పోరా మాగధుమాటలన్వినక పో * పో నీకుఁ బోఁగాలమా
 యీ రామ నివ్విడిపింపనేరరు హరీ * శేంద్రాలు న్నమ్మరా.

(అని వాఁడిశరముల నేయును. శరఘాతముల కోడి శిశు
 పాలుఁడు పాటిపోవును.)

(పిదప రుక్మి ధనుర్ధరుడై పోవేళించి)

చ. నిలునిలు గోప పోకుమిదె * నే నురుమాడెద నిన్ను నాజిలో
 పలఁ గులహీన క్షత్రియుఁడ * వా నరివాడవ యేల నీవు మా
 చెలియల చోరవృత్తిఁగొని * ఇచ్చెరనేగదు పెండ్లియాడ నీ
 తలయె తలంచిచూడ నది ధైర్యమె ఖాత్రమె గోపబాలకా.

(అనుచు శరజాలములఁ గృష్ణునిపై నేయును.)

(కృష్ణుడు డాతని దీప్రబాణములనేసి నొప్పించి మూర్ఖిల్లఁజేసి నిశితాసిచే శిఖం గోయ యత్నింపఁగా రుక్మిణి సఖులతో సత్వరముగ నేతెంచి యాతనిహస్తమును బట్టుకొని)

ఉ. జ్ఞాననిధు ల్మహామునులుఁ సైతము మిమ్మునెఱుంగనేర ర
జ్ఞానియు బాలుఁడెట్లు హరిఁచక్రి యెఱుంగు ఓమింపుఁడింక నా
ప్రాణసమానసోదరుని * భంగముఁజూడఁగఁజాల జీవితే
శా నిను వేడుకొందునిఁక * సైరణనేయవె భక్తవత్సలా.

(శ్రీకృష్ణుఁడు శాంతించును. చెలులు రుక్మిణిచెంతకేతెంచి యభినందింతురు.

(అంతట భీష్ముఁడు సుదర్శనునితోడను బరివారముతోడను బ్ర)వేశించును. కృష్ణుఁడు సుదర్శనునకు నమస్కరించి కొంగరించికొనును. పిదప భీష్ముకునకును మొక్కును.

భీ:—

ఉ. శ్రీరమణీకళత్ర! సరఃసీరుహనేత్ర! సురేశమిత్ర! సం
సారలతా లవిత్ర! జనఃసన్నతి పాత్ర! విసీలగాత్ర! శ్రీ
ధీర మనోజ్ఞ నేత్ర! వసుదేవ నుపుత్ర! నమోనమో దయా
సీరధి! నీదుభక్తుని విశీతుని నన్ను ననుగ్రహింపవే.

ఉ. పాహి కుమారు భక్తజనఃవత్సల! కోపము సంహరింపవే
సాహసియయ్యె దుర్జనులఁసంగతిఁజేసి ఓమింపు ఘత్రిను
ద్వాహవిధిం గ్రహించి మముఁపంకజనాభ! తరింపఁజేయ ను
త్సాహముతోడ నాపురికి * నన్నుత రాగదవయ్య రక్షకా!.

కృ:—పెద్దలగు మీరు నన్నింత వేడుకొననేల ? పాణిగ్రహణము గానేయైనది. ఇంక లౌకికపాణిగ్రహణము మీఁద మీకోర్కీ ప్రకారము జరుగవచ్చును. ఈయదియేకాదు. మీ రేకార్యమును నెఱవేర్చుమనిన నాకార్యమును నెఱవేర్చి నా కృతజ్ఞతను గనుపఱుప సిద్ధముగానున్నాఁడను.

భీ:—అయిన మీ బావయలుకదీర్చుము. (అని చిఱునగవుతో ననున్చు)

కృ:—

ఉ. ఎన్నడు నిట్టి సాహసపుఁగృత్యము నేయకుమయ్య దుర్జనుల్
వన్నిన కృత్రిమోక్తిమయఁవాగురలోఁ బడినట్టివాడవై
యెన్నడు వారిపొంతఁ జనఁకేమటకుండుము సజ్జనాళితో
మన్ననఁబొందు నార్యబుధఁమాన్యుఁ డిహోనఁ బరానఁ జాలగా.

(అని కృష్ణుడు రుక్మిణి కౌగలించును. రుక్మియు సంతోషా
న్వితుఁడగును.)

భీ:—(మోమువాంచి చెలికత్తెలచెంతఁజేరియున్న కూతును సమీ
పించి) అమ్మా! అంబికామోఘానుగ్రహమున నీప్సితముం
గాంచితివి. మమ్ము తరింపఁజేసితివి. (అనుచు జేవేరితోడ
కృష్ణున కభిముఖముగ నిల్చి)

భీ:—శ్రీకృష్ణా! మమ్ము మావంశమును దరింపఁజేసితివి. మా
జన్మము సార్థకమయ్యెను. మేము ధన్యులమైతిమి.

కృ:—మామా! ఇంక నెయ్యదియైన మీకుఁ గోరవలసియున్న గోరు
కొనుడు. నేనద్దానినిగూడ నెఱవేర్చి మీదయకుఁ బాత్రమ
వయ్యెదను.

భీ:—కోరఁదగిన దింకేమున్నది. అయిన నిట్లగునట్లనుగ్రహింపుము.

తే. గీ. భవ్యవిజ్ఞానజీవనఁప్రదము కృతియె
వరకృతియె యాస్తికత నిల్పఁవలతి, గాన
లోకహితవృత్తులౌ కవిలోకమునకు
భూపతి మేలుఁ గోరుచుఁ బోఁచుఁగాత.

కృ:—అట్ల యవశ్యమగుఁగాక.

(అందఱును నిష్క్రమింతురు.)

మంగళం మహాత్, శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ,
ఇది షష్ఠాంకము. సర్వము సమాప్తము.